

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

**FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ
KATEDRA ŘÍZENÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Šetrná venkovská turistika a agroturistika jako nástroje ekonomického
oživení regionu a rozvoje venkova**

Marianna Angelovičová

© 2011

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra řízení

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Marianna Angelovičová

obor Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Hradec

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Šetrná venkovská turistika a agroturistika jako nástroje ekonomického oživení regionu a rozvoje venkova**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Venkovská turistika a její specifická forma agroturistika
4. Vývoj a současný stav v oblasti agroturistiky v České a Slovenské republice
5. Podnikání v agroturistice jako ekonomický nástroj pro rozvoj regionu
6. Možnosti finančních podpor v rámci Evropské unie
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

JAKUBÍKOVÁ, D. Marketing v cestovním ruchu. PRAHA: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3247-3

POUROVÁ, M. Agroturistika. PRAHA: Credit, 2002. ISBN 80-213-0965-2

POUROVÁ, M., STRÍBRNÁ, M. Venkovská turistika: zlepšení marketingových a odborných znalostí provozovatelů agroturistických farem. KLATOVY: AgAkcent, 2003. ISBN 80-903093-5-6

ROSA o.p.s Agtoturistika - praktický rádce. ČESKÉ BUDĚJOVICE: Jihočeská společnost pro ochranu přírody, 2002. ISBN 80-239-0132-X

STRÍBRNÁ, M. Venkovská turistika a agroturistika. PRAHA: ProfiPress, 2005. ISBN 80-86726-14-2.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Josef Zilvar, CSc.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 28. 2. 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci "Šetrná venkovská turistika a agroturistika jako nástroje ekonomického oživení regionu a rozvoje venkova" vypracovala samostatně za odborného vedení vedoucího diplomové práce Ing. Josefa Zilvara, CSc. Dále prohlašuji, že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

V Srchu, 15. února 2011

.....

Poděkování

Na úvod mé práce bych velmi ráda poděkovala Ing. Josefovi Zilvarovi, CSc., za čas, který mi věnoval, za jeho odborné rady, materiály a také za námět k diplomové práci. Děkuji za doporučení a usměrňování na cestě za získáním titulu.

V Srchu, 15. února 2011

**Šetrná venkovská turistika a agroturistika jako nástroje
ekonomického oživení regionu a rozvoje venkova**

**Soft rural tourism and agricultural tourism as the
implements of regional economic revitalisation and rural
development**

Souhrn

V koncepci rozvoje venkova, který napomáhá rozvoji regionu, je zahrnuto mnoho činností, které při efektivním rozložení napomáhají rozvíjet nejen ekonomický, ale i sociální blahobyt lidí, jejichž domovem je právě venkov. Podpora obnovy, oživení a rozvoje regionu představuje aktivní přístup k získávání, účinnému alokování a následnému využívání potenciálu, který venkov nabízí. Venkovní turistika a její osobitá forma agroturistika mají také v rámci odvětví cestovního ruchu nemalý podíl na financování národního hospodářství. Vytvářejí a produkují nové pracovní příležitosti, generují příjmy pro obce, regiony a stát čímž zlepšují ekonomickou úroveň krajiny. Soustředěná pomoc, která směřuje do venkovské turistiky, agroturistiky a ekoturistiky se jeví jako vhodná alternativa pro znovuoživení ekonomiky a zvýšení zaměstnanosti.

Klíčová slova

Cestovní ruch, venkovská turistika, agroturistika, regionální rozvoj, diversifikace

Summary

In a detail of rural development which abets to regional expansion there are several activities that can ensure not only economical but also social human well-being using effective lay-out of above mentioned activities for people living in a countryside. The support of regeneration, revitalisation and regional development is presented by active access to reach, allocate and turn profit from potential that countryside can offer. Soft rural tourism and agrotourism participate in profits of national economy. Finally new job offers and incomes for villages, regions and state are produced and economic level is getting better. Basically it seems that rural tourism, agrotourism and ecotourism contain a chance how to achieve economic revitalisation and support employment.

Keywords

Travel movement, rural tourism, agrotourism, regional development, diversification

Obsah

<i>Souhrn</i>	7
<i>Klíčová slova</i>	7
<i>Summary</i>	7
<i>Keywords</i>	7
Obsah	8
1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika práce	11
3 Venkovská turistika a její specifická forma agroturistika	12
3.1 Cestovní ruch, jeho význam a vliv	12
3.2 Formy a druhy cestovního ruchu.....	15
3.2.1 <i>Formy cestovního ruchu</i>	16
3.2.2 <i>Druhy cestovního ruchu</i>	18
3.3 Venkovská turistika a agroturistika jako nástroje rozvoje regionu	20
3.3.1 <i>Venkovská turistika, pojmy a definice</i>	22
3.3.2 <i>Agroturistika</i>	24
3.4 Kontakt s přírodou a místním obyvatelstvem.....	26
3.5 Význam venkovského CR a jeho alternativních forem roste	27
3.6 Regionální rozvoj a rozvoj venkova.....	28
3.6.1 <i>Odvážné cíle koncepce regionálního rozvoje</i>	30
3.6.2 <i>Ekonomické, ekologické a sociální priority koncepce rozvoje venkova</i> ...	35
4 Vývoj a současný stav v oblasti agroturistiky v ČRa SR	39
4.1 Venkovská turistika v Českých podmínkách	39
4.1.1 <i>SWOT analýza se zaměřením na venkovskou turistiku v ČR</i>	41
4.2 Slovensko jako agroturistická destinace.....	44
4.1.2 <i>SWOT analýza se zaměřením na venkovskou turistiku v SR</i>	45
5 Podnikání v agroturistice, problémy, ale také možnosti rozvoje	53
5.1 Agrogroup Kamenica – SR	53
5.1.1 <i>Geografická poloha, přírodní podmínky</i>	55

5.1.2	<i>Kulturní potenciál, historické předpoklady</i>	55
5.1.3	<i>Aktivity a atrakce pro návštěvníky farmy</i>	56
5.2	Statek u Dašků - ČR	57
5.2.1	<i>Jelení farma</i>	58
5.2.2	<i>Statek a jeho nabídka aktivit</i>	58
5.3	Zhodnocení situace a návrhy dalšího rozvoje	59
5.3.1	<i>Agrogroup Kamenica</i>	60
5.3.2	<i>Statek u Dašků</i>	61
6	Možnosti finančních podpor v rámci Evropské unie	63
7	Závěr	66
	Seznam zkratk:.....	68
8	Seznam použitých zdrojů	69
	<i>Internetové zdroje:</i>	71
	Seznam grafů, obrázků a tabulek	75
	Seznam grafů.....	75
	Seznam obrázků.....	75
	Seznam tabulek.....	76
9	Přílohy	77

*„Stěžujeme si, jak máme málo času,
ale jednáme tak jako bychom ho měli nekonečně mnoho.“*

Lucius Annaeus Seneca

1 Úvod

V dnešní době je život člověka poznamenán neustálou změnou a v podstatě i určitou nejistotou. Která začíná právě nyní, nekončí ale naopak se odráží v zítřku a budoucnosti. Nátlak pracovního charakteru, který má v současnosti tendenci zesilovat se projevuje velmi negativně nejen na zdraví, ale i na celkovém životě člověka. V tomto směru nesmíme zapomenout na životní prostředí, které je podmínkou lidské existence, avšak skutečnost, která poukazuje, že je stále víc a víc zasaženo vlivem a koncentrací obyvatelstva a hospodářství, je zarážející.

Právě tyto vlivy měly za následek, že se cestovní ruch a jeho formy staly další podmínkou až nevyhnutelností pro to, aby člověk vnímal svou existenci z toho pozitivního a příjemného hlediska. Postupem času ztrácí cestovní ruch a to jak krátkodobý, tak i dlouhodobý přepychový a nákladný charakter, který jej doprovázel v nedávné minulosti. Rozvoj v oblasti hotelnictví, změny v cestovatelských návycích a také vysoký stupeň motorizace způsobily, že se pobytový cestovní ruch přesunul k pohybovému a putovnímu cestovnímu ruchu. Co se týče národního hospodářství, tak cestovní ruch patří mezi jeho nejrychlejší a nejdynamičtější se rozvíjející odvětví. Motivy a požadavky na cestování se časem mění, což vyvolalo rozmach a vznik nových forem cestovního ruchu. Možnost cestovat je ovlivněna řadou faktorů jako jsou fond volného času, objem příjmů obyvatelstva a v neposlední řadě i životní styl.

V poslední době se do popředí v rámci cestovního ruchu a jeho forem dostává venkovský cestovní ruch a jeho specifická forma, kterou je agroturistika. Své zázemí nachází v zemědělských činnostech, zejména však na rodinných farmách. Představuje ideální souhru zemědělství a cestovního ruchu, která je atraktivní pro nejpočetnější skupinu klientů, především rodiny s dětmi.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je na základě teoretického konceptu posoudit předpoklady a nové možnosti agroturistiky v České a Slovenské republice.

Navrhnout řešení využití venkovského prostoru jinými aktivitami, než samotným zemědělstvím.

2.2 Metodika práce

Metodika odráží rozdělení diplomové práce na dvě hlavní části. Teoretická část charakterizuje a definuje základní pojmy týkající se měkkých forem cestovního ruchu a zároveň vymezuje cíle regionálního rozvoje na straně jedné a priority rozvoje venkova na straně druhé. Zachycuje tak analýzu teoretických podkladů, kde je hlavním zdrojem odborná literatura a dostupné dokumenty.

Základní metodou je systémová analýza venkovské turistiky a agroturistiky ve dvou sousedících státech a ve dvou farmách. Následným krokem po komparaci je syntéza ve formě návrhů budoucího rozvoje.

3 Venkovská turistika a její specifická forma agroturistika

Abychom mohli správně pochopit podstatu, význam a vliv agroturistiky, je důležité uvědomit si celý mechanismus cestovního ruchu, složky, které jej tvoří a také v neposlední řadě i formy, které určují jeho specifické rysy.

3.1 Cestovní ruch, jeho význam a vliv

Cestovní ruch je odvětví, které zaznamenává dynamický rozvoj a to v celosvětovém měřítku. Je charakteristický pro své ekonomické, ale i mimoekonomické přínosy.¹ V případě, že je cestovní ruch správně rozvíjený jsou jeho přínosy z ekonomického hlediska významné. Podílí se na růstu HDP země, pomáhá vytvářet pracovní místa, umožňuje zvýšení příjmů domácnosti, má výrazné multiplikační efekty a pod.²

„Už celé dekády zažívá cestovní ruch další růst a přispívá k prohlubování diverzifikace, aby se tak stal jedním z nejrychleji se rozvíjejících odvětví na světě. Moderní cestovní ruch je úzce spojen s vývojem a zahrnuje neustále se zvyšující počet nových destinací.. Tyto dynamiky proměnily cestovní ruch na klíčovou hnací sílu pro sociálně-ekonomický pokrok.“³

Podle údajů Světové organizace cestovního ruchu (WTO) a Světové rady cestování a cestovního ruchu (World Travel and Tourism Council) je cestovní ruch největším zaměstnavatelem a zároveň patří mezi nejvýnosnější odvětví světové

¹ Poláček, M., Bušniaková, E., Gúčik, M., *Ekonomika cestovního ruchu*, s. 17

² JAKUBÍKOVÁ, D., *Marketing v cestovním ruchu*, s. 11

³ World Tourism Organization UNWTO. *Why Tourism. Tourism – an Economic and Social Phenomenon*. [on line]. [cit. 2010-10-12]. Dostupný z www: <http://unwto.org/en/about/tourism>

ekonomiky.⁴ Oblast cestovního ruchu se zařazuje do sektoru služeb v rámci národního hospodářství a svým charakterem patří mezi nevýrobní činnosti. „Své místo v něm zastává jak veřejný, tak i soukromý sektor a zároveň zahrnuje další odvětví a sektory daného státu, jakými jsou doprava, obchod a služby, kultura, telekomunikace a v neposlední řadě i zemědělství, které má zdroje a potenciál pro rozvoj určité oblasti, či regionu na straně jedné a současně iniciuje vznik nových pracovních příležitostí na straně druhé. Koncepce cestovního ruchu vychází z myšlenky zachovat původní tradice a regionální zvyky a zvelebovat kulturní dědictví obce, regionu, státu s ohledem na ochranu a zlepšování životního prostředí.“⁵ Služby, které odvětví cestovního ruchu nabízí pomáhají uspokojovat základní lidské potřeby a podílejí se na zvyšování životní úrovně.

V konečném důsledku dochází k lepšímu a efektivnějšímu využití volného času a stoupá potěšení ze samotného cestování, poznávání jiných zvyků a kultur, přírodních krás, či historických památek, které cestovní ruch ve své podstatě nabízí. Samozřejmě je také vhodnou formou odpočinku, podporuje zdraví a přispívá k obnově pracovní síly.

„Lidé mají dostatek času k tvorbě nehmotných životních statků, a tím vzniká zájem využívat volný čas v rámci společenského života a sociální angažovanosti v nejbližším okolí na kreativní a tvořivou a produktivní činnost.“⁶

„Mezi pozitivní ekonomické přínosy cestovního ruchu patří:

- příznivě ovlivňuje zaměstnanost, protože patří mezi nejproduktivnější odvětví na světě
- může vyvolat žádoucí, příznivě působící změny ve struktuře ekonomiky
- podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu
- přispívá do platové bilance státu
- tvoří příjmy státního rozpočtu

⁴ Habán, O., Otepka, P., *Agroturistika*, s. 6

⁵ Habán, M., Otepka, P., *Agroturistika*, s. 6

⁶ Jakubíková, D., *Marketing v cestovním ruchu*, s. 17

- má vliv na příjmy rozpočtů regionů ve formě místních daní
- zvyšuje příjmy místního obyvatelstva a tím příznivě působí i na jeho koupěschopnost
- podporuje rozvoj podnikatelských aktivit v daném regionu, výrazné místo zaujímá v oblasti služeb a také na trhu výrobků, v tomto případě se jedná převážně o podniky rodinného charakteru
- umožňuje vytvoření nových pracovních příležitostí v daném regionu, protože mimo jiné zaměstnává i místní obyvatelstvo
- příznivě působí na investiční náklady a to v důsledku budování technické a sociální infrastruktury (budování a rekonstrukce silniční sítě, budování kanalizace, vodovodů, odpadového hospodářství)⁷

„Mezi pozitivní neekonomické a nekvantifikovatelné přínosy cestovního ruchu patří:

- podpora zdraví, obnova psychických a fyzických sil člověka
- nové poznatky a zkušenosti z poznávání nových kultur, tradic a zemí⁸
- osobitý přínos je zaznamenán v rámci snižování migrace a vyliďňování vesnic

Novodobý cestovní ruch předpokládá, že současně s pracovní silou, která se může volně a nezávisle pohybovat, existuje také potenciál země pro cestovní ruch, který zahrnuje jak přírodní, tak uměle vytvořené podmínky pro uspokojení potřeb jednotlivých účastníků cestovního ruchu. Vysoký stupeň rozvoje výrobních sil a výrobních vztahů umožňuje prodlužovat mimopracovní čas, jehož součástí je i volný čas a zkracovat čas pracovní. V konečném důsledku tak dochází k uspokojení životních potřeb a v neposlední řadě i k naplnění některých ze základních cílů cestovního ruchu. Konkrétně k reprodukci pracovní síly a rozvoji osobnosti člověka. Cestovní ruch patří díky svému významu pro člověka z hlediska regenerace fyzických a psychických sil a z pohledu získávání a osvojení si jazykových dovedností, poznávání nových kultur, národů a historie, k důležitým prvkům rozvoje životní úrovně obyvatelstva moderní

⁷ Trnková, O., Slámová, D., Wichsová, M., *Území a cestovní ruch. Rozvoj cestovního ruchu*, s 11

⁸ Balážová, E., Papcunová, V., Jarábková, J., *Cestovní ruch a samospráva*, s. 12

společnosti. Obecně klesá trend masovosti cestovního ruchu a do popředí se dostávají spíše jeho individuální formy. Přeplněné pláže a hlučná velkoměsta jsou stále méně atraktivní, protože návštěvníci vyhledávají místa, které jim zaručí tiché a klidné prostředí ve velmi blízkém kontaktu s přírodou.

3.2 Formy a druhy cestovního ruchu

Cestovní ruch je pohyb lidí, který se uskutečňuje mimo jejich vlastní prostředí do míst, které jsou vzdálené od místa jejich bydliště, za různými účely, s výjimkou migrace a výkonu běžné denní práce.⁹

„ V současnosti plní cestovní ruch především ekonomickou, rekreačně zdravotnickou, kulturně-poznávací a vědecko informační funkci.“¹⁰

Cestovní ruch je neodmyslitelnou a dynamickou součástí celých hospodářských odvětví a co je nejdůležitější, podporuje místní a regionální rozvoj a zvyšuje ekonomický potenciál regionů. Aby byl tento vývoj udržitelný z časového hlediska je nezbytné zavádět a aplikovat ekologicky výhodnější postupy a procesy.¹¹ Cestovní ruch je významným oblastnoekonomickým činitelem. Rozvíjí se v oblastech, kde jiné aktivity nejsou až tak významné, a tak napomáhá komplexnějšímu využití zdrojů.¹² Jako základní složky v rámci uceleného systému cestovního ruchu jsou definovány následující subsystémy cestovního ruchu reprezentované objektem a subjektem cestovního ruchu.

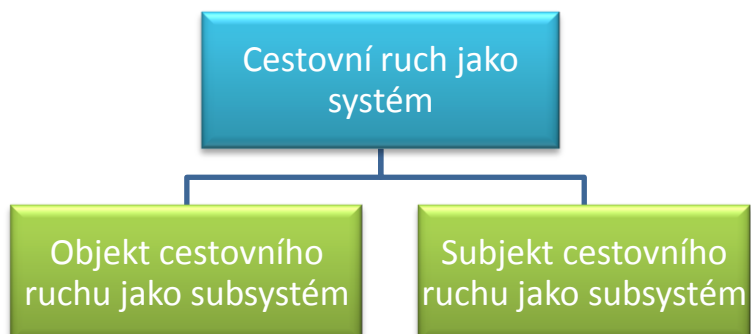
⁹ Jakubíková, D., *Marketing v cestovním ruchu*, s. 18

¹⁰ Lacina, K., *Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni*, s. 6

¹¹ Lacina, K., *Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni*, s. 6

¹² Poláček, M., Bušniaková, E., Gúčík, M., *Ekonomika cestovního ruchu*, s. 19

Obrázek č. 1 Základní složky cestovního ruchu

Zdroj: Poláček, M. a kol., *Ekonomika cestovního ruchu*, 1989

Pozn.: Vlastní zpracování autora

Subjektem cestovního ruchu je v tomto směru uveden turista, jehož hlavním cílem je uspokojení potřeb prostřednictvím cestování, využívání služeb a spotřebovávání statků v rámci subsystému cestovního ruchu. Zároveň je nositelem poptávky.¹³ Významnou pozici zde hrají i organizace cestovního ruchu a samotní zaměstnanci tohoto odvětví. Místa pobytu, zda rekreace a destinace jsou charakterizovány jako objekty subsystému cestovního ruchu. Důležitou roli v tomto směru hraje i materiálně-technická základna a vybavení v rámci subsystému cestovního ruchu.¹⁴

3.2.1 *Formy cestovního ruchu*

Formy cestovního ruchu prezentují kvalitativně a kvantitativně charakteristiky cestovního ruchu, které je možné rozlišovat podle několika hledisek.

¹³ Cestovní ruch. *Charakteristika a předpoklady CR: subjekt a objekt CR: druhy a formy CR.* [on line]. [cit. 2010-10-12]. Dostupný z [www: http://onlinelearn.blog.cz/0906/cestovny-ruch-cr-charakteristika-a-predpoklady-cr-subjekt-a-objekt-cr-druhy-a-formy-cr](http://onlinelearn.blog.cz/0906/cestovny-ruch-cr-charakteristika-a-predpoklady-cr-subjekt-a-objekt-cr-druhy-a-formy-cr)

¹⁴ Poláček, M., Bušniaková, E., Gúčík, M., *Ekonomika cestovního ruchu*, s. 10

- z hlediska sezónnosti: - *celoroční (dovolená na Mallorce)*
 - *sezónní (u jezer, rybníků, na horách)*

- z hlediska délky pobytu: - *krátkodobý (denní, maximálně 3 dny)*
 - *dlouhodobý (dovolená, prázdniny)*

- z hlediska počtu účastníků: - *individuální (individuální rekreace)*
 - *skupinový (skupina účastníků)*

- z hlediska vztahu k platební bilanci státu: - *zahraniční aktivní*
 - *zahraniční pasivní*

- z hlediska místa pobytu: - *městský*
 - *venkovský*
 - *v střediscích ČR*
 - *lazeňský*¹⁵

- z hlediska místa realizace: - *domácí (v rámci dané země)*
 - *zahraniční (outgoing, incoming)*¹⁶
 - *tranzitní*

- z hlediska organizačních podmínek: - *vázaný (podmínka členství)*
 - *volný (hrazený z vlastních zdrojů)*¹⁷

¹⁵ Habán, M., Otepka, P., *Agroturistika*, s. 13

¹⁶ Ministerstvo zemědělství. *Program rozvoje venkova. Podnikání v cestovním ruchu na vekově: Cestovní ruch a agroturistika.* [on line]. [cit. 2010-10-12]. Dostupny z www: <http://www.kcilf.cz/wp-content/uploads/2010/07/Cestovn%C3%AD-ruch-a-agroturistika.pdf>

¹⁷ Habán, M., Otepka, P., *Agroturistika*, s.15

Existenci a rozvoj cestovního ruchu výrazně ovlivňují předpoklady cestovního ruchu. Mezi ty nejdůležitější patří lokalizační, selektivní a v neposlední řadě i realizační předpoklady zahrnující přírodní, kulturní, dopravní a materiální dispozice.¹⁸ Aby mohlo toto odvětví terciárního sektoru prosperovat a rozvíjet se, je třeba, aby byl i dopad demografických, sociálních, ekonomických a technických faktorů příznivý a směřoval k naplnění cílů a motivů účastníků cestovního ruchu. Podstatnou váhu mají i politické a právní faktory, které podpořily myšlenku zavedení jednotného trhu a přispívají tak k jeho rozkvětu.

3.2.2 *Druhy cestovního ruchu*

Motivy a zájmy, které převažují a zároveň vedou lidi k účasti na cestovním ruchu jsou vyjádřeny v jeho jednotlivých druzích. „Podle účelu cestování rozlišujeme následující druhy cestovního ruchu:

- *rekreační*
- *kulturně – poznávací*
- *společensky orientovaný*
- *sportovní*
- *ekonomicky orientovaný*
- *politicky orientovaný*¹⁹

Rekreační cestovní ruch je předurčen pro příjemné a oddechové trávení volného času, zaměřený na obnovu a regeneraci fyzických a psychických sil člověka. Účastník cestovního ruchu si může vybrat pobyt na jednom místě nebo se může pohybovat na větším území a provozovat turistiku, uskutečňuje se formou individuální rekreace.²⁰ Tento druh cestovního ruchu zahrnuje i léčebné pobyty a tím jej řadí mezi rekreační,

¹⁸ Pourová, M., *Agroturistika*, s. 17

¹⁹ Balážová, E., Papcunová, V., Jarábková, J., *Cestovní ruch a samospráva*, s. 10

²⁰ Poláček, M., Bušniaková, E., Gúčík, M., *Ekonomika cestovního ruchu*, s. 13

lázeňsko-pobytový druh. Avšak osobité místo a postavení v rámci cestovního ruchu patří venkovské turistice a její specifické, dnes velmi oblíbené formě **agroturistice**. Oddechový pobyt v klidném prostředí venkova je ve větší míře spojen s ubytováním na rodinné farmě nebo v zemědělské usedlosti.²¹ Populární agroturistika nabízí širokou škálu využití volného času, například v podobě jízdy na koni, aktivní účasti na pomocných pracích přímo v místě ubytování a mnohé jiné zajímavé činnosti. Venkovská turistika a agroturistika si získaly mnoho účastníků cestovního ruchu nejen v západoevropských zemích, ale i u nás. Čas strávený na venkově, poznávání kultury, jazyka a zvyků v regionu se staly pro lidi atraktivnější jako čas, který mohou prožít v izolaci, obklopeni cizinci na břehu moře.

Kulturně - poznávací cestovní ruch se primárně zaměřuje na poznávání a znovuobjevování kulturních a historických památek, regionálních zvyků a tradic. „Zahrnuje i návštěvu galerií, čí muzeí a v neposlední řadě také i účast na náboženských událostech a návštěvy poutních míst. Kulturní-poznávací cestovní ruch plní vzdělávací funkci a rozšiřuje tak vědomostní rozhled.“²²

Společensky orientovaný cestovní ruch je prezentován účastníky, u kterých je hlavním motivem pro cestování právě návštěva příbuzných a známých. „Je charakterizován silnými citovými vazbami.“²³

Sportovní cestovní ruch zaujímá v dnešní době významné místo, a to díky velkému zájmu sportovních fanoušků cestovat a účastnit se sportovních akcí. Jeho neodmyslitelnou součástí je i dobrodružný cestovní ruch, který v sobě ukrývá touhu zdolávat neobjevená místa a láká tak odvážnější účastníky cestovního ruchu, aby se věnovali extrémním sportům.²⁴

²¹ Habán, M., Otepka, P., *Agroturistika*, s. 13

²² Lacina, K., *Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni*, s. 53

²³ Pourová, M., *Agroturistika*, s. 14

²⁴ Cestovní ruch. *Charakteristika a předpoklady CR: subjekt a objekt CR: druhy a formy CR*. [on line]. [cit. 2010-10-13]. Dostupný z [www:http://onlinelearn.blog.cz/0906/cestovny-ruch-cr-charakteristika-a-predpoklady-cr-subjekt-a-objekt-cr-druhy-a-formy-cr](http://onlinelearn.blog.cz/0906/cestovny-ruch-cr-charakteristika-a-predpoklady-cr-subjekt-a-objekt-cr-druhy-a-formy-cr)

„**Ekonomicky orientovaný** cestovní ruch je spojen s výkonem pracovních a služebních povinností a zahrnuje setkání s obchodními partnery, návštěvu kongresů a konferencí, veletrhy a výstavy. Ve své podstatě je obchodní cestovní ruch uskutečňovaný výhradně v pracovní době.

V rámci něj existuje i **politicky** orientovaný cestovní ruch, jehož základem jsou kongresy, diplomatická setkání a meetingy politického charakteru.“²⁵

„Cestovní ruch je odvětví, které poskytuje komplexní nabídku služeb a ty jsou zajišťovány jak podnikatelskými, tak i nepodnikatelskými subjekty. Spolupráce a koordinace činností z hlediska prostorového, časového a z hlediska funkcí, které toto odvětví nabízí jsou nevyhnutelné, protože jen tak bude zajištěna spokojenost návštěvníka.²⁶ Zdá se, že cestovní ruch není doceněn natolik nakolik by si zasloužil, platí to u hlediska politického, ale i ekonomického. Jeho přínosy jsou pro jednotlivé regiony a státy značné, přesto existuje problém tyto přínosy a pozitiva konkrétně definovat a statisticky vyjádřit.“²⁷

3.3 Venkovská turistika a agroturistika jako nástroje rozvoje regionu

Bylo by reálné využít potenciál, který venkov v souvislosti s cestovním ruchem nabízí pro dosažení ekonomického oživení regionu? V podstatě se dá říci, že je venkovská turistika schopna vytvořit podmínky pro ekonomický růst, jedná se totiž o formu cestování, která nabírá na atraktivitě a její oblibě se těší stále více a více zájemců, které láká pobyt a relaxace v malém městě, či na vesnici. Venkovská turistika má mnoho tváří a ty se odvíjejí od předpokladů a možností dané oblasti, regionu.

²⁵ Balážová, E., Papcunová, V., Jarábková, J., *Cestovní ruch a samospráva*, s. 10

²⁶ Jakubíková, D., *Marketing v cestovním ruchu*, s.23

²⁷ Šimkova, E., Petříčková, L., Mazačová, M. a kolektiv, *Projekt organizace agroturistiky a incentivní turistiky v Pardubickém kraji*, s. 9

Dovolená na farmě obklopené přírodou, ekoturistika, aktivní trávení volného času během horolezectví, jízdy na koni, cestování za poznáváním, dobrodružstvím a sportem, to jsou hlavní důvody a motivy, které přitahují turisty z městských aglomerací. „Zachování starších způsobů života je významné pro udržení venkovského charakteru, který v kombinaci s hodnotami krajiny a rekreačními možnostmi na venkově umožní pomalý, ale dlouhodobý růst dané oblasti.²⁸ Fungování venkovské turistiky je z velké části podmíněno nejen přírodním potenciálem, ale důležité místo zde zabírá i zemědělství. Nabízí tak možnosti přilákat lidi, kteří na venkově vůbec nebývají a tak přicházejí, aby svým způsobem takový potenciál spotřebovali, v podstatě se jedná o consumption.²⁹ Ohleduplné zacházení s přírodou a tolerantní přístup jsou produktem a výsledkem této formy cestovního ruchu. „Její provozování souvisí s ochranou přírody a přírodních zdrojů, významně se podílí i na tvorbě krajiny a tím udává směr pro užívání si a ochranu životního prostředí a přírodního bohatství. Je zřejmé, že se ve výsledku setkávají tři významné rysy a to ekologický, sociální a již zmiňovaný ekonomický. Tyto podstatné faktory se v rámci systému cestovního ruchu a následně v rámci produktu venkovské turistiky a agroturistiky vzájemně prolínají a doplňují a to jak na straně návštěvníka, tak na straně hostitele. Jejich identita zůstává zachována.

Ekologické hledisko se opírá o zachování přírodních a krajinných kapacit a v jistém směru působí výchovným a vzdělávacím dojmem, kde je úcta k životnímu prostředí na prvním místě.

Sociální pohled se soustřeďuje na potřebu neustálého rozvoje lidské společnosti, zaměřuje se na podporu sociálního uznání, spravedlnosti a sounáležitosti, podporuje zdraví a vzdělání, důstojný život člověka je prioritou.

Ekonomické hledisko sleduje udržitelnost hospodářského rozvoje ve spojení s podporou růstu příjmů pro obyvatele. Vzájemné propojení těchto aspektů dává předpoklad k trvale udržitelnému rozvoji, který nabídne i budoucím generacím radost z využívání přírodních a kulturních krás a potěšení ze zdravě a aktivně tráveného času v harmonickém souladu s přírodou.“³⁰

²⁸ Stříbrná, M., *Venkovská turistika a agroturistika*, s. 8

²⁹ Lošták, Michal: Ústní sdělení. ČZU v Praze, PEF, KS v Hradci Králové. 19. únor 2011

³⁰ Stříbrná, M., *Venkovská turistika a agroturistika*, s. 11

3.3.1 Venkovská turistika, pojmy a definice

Pokud hovoříme o rozvoji venkovského cestovního ruchu v Evropě, měli bychom mít na paměti, že má tento předmět různé, někdy až protichůdné definice. Existují tři nejvíce používané definice:

„1. Venkovský cestovní ruch je aktivita přímo spojená s aktivní farmou a obvyklý výraz pro vyjádření této aktivity je agroturistika. Pouze pokud se aktivity realizují na aktivní farmě (hospodářském dvoře) můžeme hovořit o tomto konceptu. Tady je historický začátek pro venkovský cestovní ruch v mnoha zemích a stále je zvykem toto pojetí, nicméně v současnosti z hlediska širšího chápání venkovský cestovní ruch převažuje, a agroturismus je pouze specifický podprodukt.

2. Venkovský cestovní ruch je aktivita založená na zdrojích a potenciálech venkovského sídla při maximálním zohlednění integrace v rámci ekonomického, sociálního a kulturního prostředí a tradic. Tato klasifikace vychází z "vidieckosť" jako diferenciací kritérium ve srovnání s jinými aktivitami v cestovním ruchu, které vycházejí z venkovského prostředí a jsou považovány za venkovský cestovní ruch.

3. Cestovní ruch ve venkovském prostředí - každá aktivita, která se provádí ve venkovském prostředí, která využívá jeho zdroje a charakteristické prvky aniž by se kladl důraz na sociální a ekonomickou integraci jako základní předpoklad tvorby produktu. Tato interpretace má svá omezení v podmínce udržitelnosti, to znamená pokud aktivity v cestovním ruchu ohrožují existenci a zachování zdrojů, které jsou klíčovým prvkem nabídky, která láká návštěvníka.“³¹

Návrat k tradicím, šetrné zacházení s přírodou a životním prostředím, tolerantní přístup ke kulturnímu a historickému dědictví, to vše jsou charakteristické znaky venkovské turistiky. Tato forma cestovního ruchu patří do skupiny zeleného cestovního ruchu, kde je prioritou spojení a dosažení harmonie lidského a přírodního prostředí.

³¹ ROUTES. Access to training. [on line]. [cit. 2010-11-30]. Dostupný z [www: http://www.vioregio.sk/sk/vzdelavanie/prirucka/prespektivy_cr_v_europe.php](http://www.vioregio.sk/sk/vzdelavanie/prirucka/prespektivy_cr_v_europe.php)

Jedná se o turistiku přímo na venkově, mimo centrálních a většinou přeplněných turistických center. Zahrnuje aktivity rekreační a jiné aktivity volného času, které jsou bezprostředně spojeny s prostředím venkovského osídlení.³² Venkovská turistika aktivně využívá předpoklady a potenciál venkova během opatrování a zajišťování ubytovacích, stravovacích, rekreačních a zábavních služeb pro turisty. Výrazné místo zde zabírá i zemědělská výroba a také nabídka jejich specifických produktů. Cílem venkovského turismu je znovuobjevit oblasti, které překypují přírodní a kulturní kapacitou, aby ji využili ve svůj prospěch, přinesli tak finanční zdroje do regionu a zároveň, aby povaha a podoba oblastí zůstaly nezměněny nebo transformovány jen minimálně.

Mezi základní rysy venkovské turistiky patří:

- blízkost národního a kulturního dědictví
- netradiční zážitky a aktivity
- Zdravý vzduch a strava
- lidé se sbližují³³

„Zvláštnosti, které existují v podnikání ve venkovském cestovním ruchu:

- bytový fond je využíván pro cestovní ruch, který se provozuje na venkově, zajistí přiměřený standard co se týče ubytování a přitom se zachovává architektonický scénář obce
- pracovníci, kteří zabezpečují služby turistům a návštěvníkům jsou ve větší míře málo kvalifikovanými pracovníky v oboru a jejich zkušenosti s poskytováním služeb daného druhu jsou někdy minimální, přece jen, jedná se o místní obyvatelstvo
- obce, ve kterých se spojují výhody vhodně položené rekreační oblasti zasazené do urbanistické struktury a jsou opředené bohatou lidovou

³² Habán, M., Otepka, P., *Agroturistika*, s. 23

³³ Godnová, M., Reed, T., Tvrdoňová, J., *Rozvoj podnikania vo vidieckej turistike a agroturistike*, s. 2

kulturou, mají největší potenciál a zároveň i rezervu co do rozvoje venkova na straně jedné, tak rozvoje regionu na straně druhé

- venkovská turistika a její neodmyslitelná součást agroturistika spolu tvoří doplňkový zdroj příjmů a to nejen pro podnikatele, ale i pro zemědělské podniky a agrofarmy, záleží jen na nich, jakým způsobem zhodnotí čas své nadprodukce během poskytování služeb cestovního ruchu³⁴
- na rozvoji své obce i regionu mají možnost podílet se nejen zainteresovaní podnikatelé, ale i obecní zastupitelstvo a místní obyvatelstvo
- „specializace patří také k venkovské turistice a agroturistice, agropodnikatel by měl mít představu o cílové skupině a výsledný produkt by měl být odlišný od jiných nabízených produktů v daném regionu³⁵

Úspěšná ekonomika turismu závisí na vysoké úrovni kooperace mezi veřejným a soukromým sektorem. Rozhodnutí se pro venkovský turismus vyžaduje důkladnou přípravu a analýzu cílů komunity, priorit a schopností místních vůdců.³⁶

3.3.2 Agroturistika

Agroturistika je forma venkovské turistiky, kde se jedná o specifický produkt, který se přímo spojuje se zemědělskou činností a jejím produktem.³⁷ Tato forma bývá provozována podnikateli, kteří se zabývají zemědělskou výrobou a představuje pro ně postranní, doplňkovou činnost, která slouží k získání dodatečných finančních prostředků přičemž zemědělská prvovýroba zůstává nadřazená.³⁸ Dalším synonymem pro agroturistiku je mimo agrárního cestovního ruchu i dovolená na statku nebo farmě. Účastníkovi agroturistiky se tak nabízí jedinečná možnost volného pohybu na statku a

³⁴ Papcunová, V., Balážová, E., Jarábková, J., *Cestovní ruch a samospráva*, s. 44

³⁵ ROSA o.p.s., *Agroturistika. Praktický rádce*, s. 2

³⁶ Elterich, J., Nagyová, L., *Stratégia rozvoja vidieka na Slovensku*, s. 49

³⁷ Stříbrná, M., *Venkovská turistika a agroturistika*, s. 29

³⁸ Pourová, M., *Agroturistika*, s. 46

farmě, kde může blíže poznat zemědělskou usedlost a uvědomit si, co všechno je třeba zařídit a zabezpečit proto, aby mohl statek fungovat.³⁹

„Český farmář může tímto způsobem získat dodatečný příjem, kromě toho má příležitost diverzifikovat své činnosti a vytěžit tak z prostředí a místa, kde působí.“⁴⁰

Agroturistika představuje i neobyčejnou formu podnikatelské činnosti, která může být pro venkov potencionálním zdrojem příjmů a zároveň může vyprodukovat nové pracovní příležitosti. Zvelebování agroturistiky však nepřináší užitek jen pro zemědělce, či farmáře, ale i pro ostatní obyvatele venkova, kteří mohou přispět tím, že budou poskytovat ubytovací, stravovací a další služby spojené s organizováním volného času turistů. V tomto směru se nesmí zapomínat na služby reklamního a marketingového charakteru s cílem zviditelnit danou oblast, region na domácí, ale i zahraniční půdě.⁴¹ Do skupiny zeleného cestovního ruchu patří i ekoturistika, která je spojená s poznáváním přírodních krás v chráněných krajinných oblastech, národních parcích a přírodních rezervacích. Velké oblibě se těší i chataření a chalupaření.⁴² Co se týče vymezení venkovské turistiky, existuje několik definic, protože ani podob není málo. Cykloturistika, hypoturistika, horolezectví a rybaření se také řadí mezi populární formy cestovního ruchu.

³⁹ Šimková, E., Petříčková, L., Mazačová, M. a kolektiv, *Projekt organizace agroturistiky a incentivní turistiky v Pardubickém kraji*, s. 11

⁴⁰ Venkovský cestovní ruch a jeho význam (PDF). [cit. 2010-12-02]. Dostupný z [www: http://ucr.uhk.cz/documents/Venkovsky_CR/text/VT.pdf](http://ucr.uhk.cz/documents/Venkovsky_CR/text/VT.pdf)

⁴¹ Pourová, M., Stříbrná, M., *Venkovská turistika. Zlepšení marketingových a odborných znalostí provozovatelů agroturistických farem*, s. 5

⁴² Pourová, M., *Agroturistika*, s. 16

3.4 Kontakt s přírodou a místním obyvatelstvem

Venkovská turistika a agroturistika dokazují, že v posledních letech klesá zájem po masových formách cestovního ruchu, a že návštěvníci stále více oceňují tichá a klidná místa, kde mohou ve spojení s přírodou a za přítomnosti místních občanů, prožít nezapomenutelné chvíle oddechu a rekreace. Rozvoj venkova je spojen a ovlivňuje i rozvoj agroturistiky, která se často spojuje s pojmem soft tourism, čili měkkým turismem.⁴³ Atraktivita této měkké formy cestovního ruchu je zaručena díky možnosti pobytu ve zdravém přírodním prostředí, kde jsou položeny základy a zásady udržitelného rozvoje.⁴⁴ Tím jsme ale nevyčerpali všechny možnosti, které se nám v rámci již zmíněných individuálních forem cestovního ruchu nabízejí. Agroturistika dává mimo jiné možnost poznat způsob života na venkově, porozumět jazyku a lidem, kteří na venkově vyrůstali a váží si zdrojů, kterými jsou obklopeni. Hnacím motorem rozvoje a rozmachu agroturistiky je ekonomika, protože lidé mají v dnešní době více volného času a hlavně peněz, a tak poptávka po zábavě, oddychových aktivitách a kvalitních turistických službách neustále roste. Podmínkou pro fungování agroturistiky je rozvoj malého podnikání v regionech, kde jsou pro tuto činnost nejvhodnější předpoklady.

„Skutečným cílem venkovské turistiky a agroturistiky je udržet obyvatele venkova v jejich domovech, poskytnout jim možnost dodatečného příjmu, nebo dokonce vytvořit primární zdroje příjmů, udržet a oživit tradice našich předků, obnovit soudržnost a hrdost obyvatel obce, jakož i přilákat mladé lidi, aby se vrátili k bydlení na venkově, kde mohou vytvořit svým dětem plnohodnotný život a to vše bez ničivého dopadu na životní prostředí a kulturu, který je charakteristický pro masové formy cestovního ruchu.“⁴⁵

⁴³ Húska, J. a kol. *Agroturistika, příroda a poľnohospodárstvo*, s. 18

⁴⁴ Lacina, K., *Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni*, s. 57

⁴⁵ Slovenská poľnohospodárska a potravinová komora, Agentúra pre rozvoj vidieka, *Rozvoj podnikania vo vidieckej turistike a agroturistike*, s. 3

Venkovská turistika a agroturistika nevyřeší základní problémy zemědělské efektivnosti, ale mohou významně přispět ke zvýšení životní úrovně obyvatel našich vesnic, našeho venkova.⁴⁶

3.5 Význam venkovského CR a jeho alternativních forem růste

Aspektů, které pomohou naší zemi zviditelnit se na evropské scéně cestovního ruchu je skutečně mnoho. Mezi ty nejzákladnější patří kvalita a profesionální přístup, které tvoří základ nabídky produktů venkovské turistiky a agroturistiky.

Současná situace v oblasti zemědělství není příliš optimistická, ba spíše naopak, toto odvětví národního hospodářství čelí problémům v důsledku nichž zisky neustále klesají. Nejen toto je důvodem, aby se začaly hledat nové alternativní zdroje příjmů, a to například i cestou provozování agroturistiky. Návštěvník, který se cítí dobře po čase a dovolené strávené na venkově, v příbytku agropodnikatele, se určitě na toto místo opět velmi rád vrátí a zároveň se za kvalitní služby, nezapomenutelné zážitky a nové poznatky příslušně odmění. „V dnešní době není výjimečné, když si lidé, kteří žijí a přebývají dlouhodobě ve městě, koupí malý, zchátralý dům na venkově, a to za účelem jisté psychické hygieny, kterou jim zaručí únik z hlučného města do tichého a klidného prostředí venkova. Ale jsou i tací, kterým finanční situace nedovoluje to, aby si zařídili domek na venkově, a právě pro ně je zde agroturistika. Představuje cenově dostupné ubytovací a stravovací služby, přičemž zahrnuje nabídku místních specialit na straně jedné a zároveň i možnost podílet se na zemědělských pracích a účastnit se výrobního procesu.“⁴⁷

V tomto smyslu bych ráda zmínila i tzv. zelenou turistiku, kde turisté dodržují určitá pravidla a nezatěžují životní prostředí. Ekoturista je tak charakterizován jako uvědomělý cestovatel, který dbá na výběr vhodného dopravního prostředku, upřednostňuje certifikované značky a jeho chování k přírodě a místní kultuře je na

⁴⁶ Dociová, E., Halás, E., Húska, J. a kol. *Katalóg zariadení agroturizmu na Slovensku*, s. 4

⁴⁷ Bujalková, M., *Gazdovský dvor. Agroturistika*, s. 18

vysokém stupni tolerance.⁴⁸ Na místě je nutné zmínit i „zelené certifikáty, o které bojují poskytovatelé služeb zelené turistiky, aby tímto způsobem mohly ekologické chování garantovat. Prostřednictvím certifikátů se podnikatelům dostává velká marketingová výhoda, pro spotřebitele je to vodítko při nákupu s ohledem na ekologicky šetrné výrobky a služby. Dnes využívá tyto ekoznačky více než 100 českých a zahraničních firem, jejich počet se neustále zvyšuje.⁴⁹

Obrázek č. 2 Označení pro ekologicky šetrné výrobky

Zdroj: <http://www.ekoznacka.cz/>

3.6 Regionální rozvoj a rozvoj venkova

Jak napovídá téma diplomové práce, tak se plynule přesunu k problematice regionálního rozvoje a rozvoje venkova. Koncept regionu se stal téměř každodenní součástí našeho života, přesto neexistuje úplně přesná a hlavně jednotná definice, protože tento pojem je předmětem několika vědních disciplín jako jsou geografie, demografie, sociologie, politologie, antropologie a v neposlední řadě i ekonomika. Každá disciplína mu přisuzuje náležitý charakter, který odráží předmět zkoumání. Snad nejjednodušší je vymezit region z jeho geografického hlediska, kde pohoří nebo řeky

⁴⁸ Kudy z nudy. Co je „zelená turistika“? A kdo jsou „zelení turisté? [on-line]. [cit. 2010-12-12]. Dostupný z www: <http://www.kudyznudy.cz/cs/aktuality/2008-08-08-zelena-turistika.html>

⁴⁹ CENIA. Česká informační agentura životního prostředí. Ekoznačení. Ekologicky šetrné výrobky. O ekoznačení. [on-line]. [cit. 2010-02-12]. Dostupný z www: <http://www.ekoznacka.cz/>

tvoří jeho přirozenou hranici. „Ale to by bylo příliš snadné vymezení vzhledem k tomu, že existuje řada typologií regionů.

Reálné regiony

- jednoznačně lokalizovatelné regiony (definované přírodními hranicemi a jednotkami, povodími řek, pohořím)
- funkční regiony (hospodářský region, oblast trhu práce)

Regiony vymezené lidskými aktivitami a činnostmi

- regiony, jejichž charakteristika vychází z činností, které vykonávají jednotliví aktéři v daném regionu (sdružení, firmy, skupiny)

Identifikační regiony

- sem patří regiony, které se utvářejí na základě vzájemné komunikace, face to face, dalo by se hovořit o oblasti působnosti jednání⁵⁰

Ani toto rozdělení však není kompletní. Existují další důvody dělení regionů na regiony popisné a normativní. U prvního typu, jak sám název napovídá, se zaměříme na situační analýzy, z nichž vychází další rozdělení regionů na homogenní podle výskytu reprezentativních jevů a heterogenní, které vysvětlují a doplňují vznik již zmiňovaných reprezentativních jevů.⁵¹ Na druhé straně normativní regiony vznikají na základě politicko-administrativním dle požadavků zákonodárné a výkonné moci (územní správní jednotky, regiony se soustředěnou podporou státu). Aby mohl regionální rozvoj splnit svůj hlavní účel, je nezbytné přihlížet na region nikoliv jen z hlediska geografického či ekonomického, ale nutností se stal také pohled sociologický, ekologický a samozřejmě i strategický kvůli plánování. Zapomínat se nesmí ani na

⁵⁰ Horváthová, Miriam. *Regionálny rozvoj a neziskové organizácie. Regional development and non profit organizations. (PDF)*. [on-line]. [cit. 2011-01-12]. Dostupný z [www: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/06.pdf](http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/06.pdf)

⁵¹ Horváthová, Miriam. *Regionálny rozvoj a neziskové organizácie. Regional development and non profit organizations. (PDF)*. [on-line]. [cit. 2011-01-12]. Dostupný z [www: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/06.pdf](http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/06.pdf)

význam politické dimenze v rámci rozvoje regionu nebo to platí naopak? „Platí to oboustranně, protože právě regionální politika Evropské unie vynakládá v současnosti největší část rozpočtu na to, aby naplnila cíle Lisabonské strategie a řešila přípustné rozdíly, které existují a trápí regiony na starém kontinentu.“⁵²

3.6.1 Odvážné cíle koncepce regionálního rozvoje

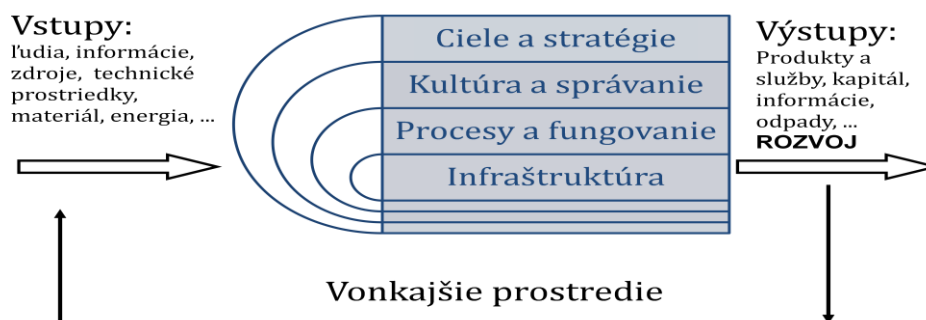
Hlavním posláním a úkolem regionálního rozvoje je vytvářet předpoklady a podmínky pro to, aby život lidí, kteří v daném regionu žijí, byl kvalitní. Další prioritou je snaha o napomáhání při vyrovnávání regionálních nerovností, které mohou v určitém směru a za určitých podmínek vyvolat vznik problémů. „V případě, že v regionu převládají problémy, klesá kvalita života občanů a snižuje se i jejich životní úroveň. Vyvolává to vznik negativní až destruktivní reakce, která má za následek neblahé a nepříznivé dopady pro region a tím pádem i na stát celkově. V konečném důsledku nastává to, že sociální a ekonomické systémy a konec konců i systém životního prostředí, jsou narušeny.“⁵³

⁵² Regionálna politika a rozvoj. *Regionálna politika v EÚ*. [on-line]. [2011-01-12]. Dostupný z www: http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/regionalna-politika-v-eu

⁵³ Lošťák, Michal. *Sociální a regionální rozvoj*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www: <https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224>

Obrázek č. 3 Region jako otevřený systém, jeho vstupy a výstupy

(Mikro)región jako otevřený organický systém - rozvoj

Zdroj: <http://www.google.sk/#hl=sk&source=hp&biw=1280&bih=610&q=Hudec%2C+O.%2C+Teoretick%C3%A9+koncepty+region%C3%A1lneho+a+vidieckeho+rozvoja%E2%80%93do+pad+na+miestnu+%C3%BArove%C5%88%2C+2009&aq=f&aqi=&aql=&oq=&fp=cae6d47537c1d80f>

Někdy se zdá, že existence jistých rozdílů a nerovností je jakýmsi impulsem a pobídkou k tomu, aby aktéři v rámci uceleného systému začaly hledat cesty zpět k rovnovážnému stavu. Ne vždy tato skutečnost platí. „V případě, že jsou regionální nerovnosti a rozdíly významné a překračují hranici únosnosti, stimulační funkce se vytrácí a regiony se potýkají s velkými ekonomickými, sociálními a politickými komplikacemi. Dochází k poškození struktury a ekonomika ztrácí na efektivitě. Na druhé straně transakční náklady neúměrně rostou, aktéři musí čelit neuspořádanosti a chaosu.“⁵⁴

Rozvoj regionu je obsažený v konceptu strukturální a regionální politiky a mezi hlavní cíle těchto politik v rámci Evropské unie patří:

⁵⁴ Lošťák, Michal. *Sociální a regionální rozvoj*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z [www: https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224](http://www.moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224)

Cíl Konvergence

- „je zaměřen především na posílení hospodářského růstu a rozvoj regionů NUTS II (Nomenclature des Unités territoriales statistique) z hlediska sociálního
- týka se regionů, jejichž hrubý domácí produkt HDP je nižší než 75% průměru tohoto ukazatele pro celou EU
- státy, jejichž hrubý národní důchod (HND) na jednoho obyvatele je nižší než 90% průměru tohoto ukazatele pro celou EU“⁵⁵

Cíl Regionální Konkurenceschopnost a Zaměstnanost

- „je zaměřen na regiony úrovně NUTS II, ale i NUTS I, které nesplňují požadavky a podmínky pro to, aby spadaly do výše uvedeného cíle
- financování je zajištěno prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF - European Regional Development Fund), který je zároveň největším ze všech aktivních strukturálních fondů a podporuje investice do výroby, tvorbu nových pracovních míst, dopravní, sociální, zdravotnickou infrastrukturu, rozvoj měst, výzkum a vývoj a investice směřuje i do ochrany životního prostředí“⁵⁶

Cíl Evropská územní spolupráce

- „poslední z priorit regionální politiky EU se soustřeďuje na spolupráci regionů NUTS III na přeshraniční úrovni
- týka se a zahrnuje regiony, které zeměpisně lemují vnitřní a vnější pozemní hranice
- zasahuje i regiony NUTS III, které tvoří námořní hranice a jsou od sebe vzdáleny maximálně 150 km

⁵⁵ Regionální politika EU. *Cíle regionální politiky*. [on-line]. [cit. 2011-02-20]. Dostupný z www: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>

⁵⁶ Fondy Evropské unie. *Slovník pojmů. Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF - European Regional Development Fund)*. [on-line]. [cit. 2011-02-20]. Dostupný z www: <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e>

- cíl však nezůstává pouze na úrovni přeshraniční spolupráce, ale podporuje také meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů⁵⁷
- „rozvoj spolupráce, podpora vzdělání, výzkumu a vývoje, kultury, podpora integrace trhu práce a sociálního zařazení a podpora malých místních iniciativ, socioekonomických aktivit s cílem podpořit projekty typu (" people to people").“⁵⁸
- je financovaný prostřednictvím ERDF

„Podíl politiky soudržnosti na rozpočtu EU stále stoupá. Po zemědělské politice jde o druhou největší položku rozpočtu EU. Zatímco výdaje na zemědělství postupně klesají, peníze pro regiony se zatím vždy zvyšovaly“⁵⁹

Ve stávajícím programovacím období 2007 – 2013 bude možné čerpat z níže uvedených fondů:

Fond soudržnosti	-	cíl Konvergence
ERDF	-	cíl Konvergence
	-	cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
	-	Evropskou územní spolupráci
ESF	-	všechny tři cíle ⁶⁰

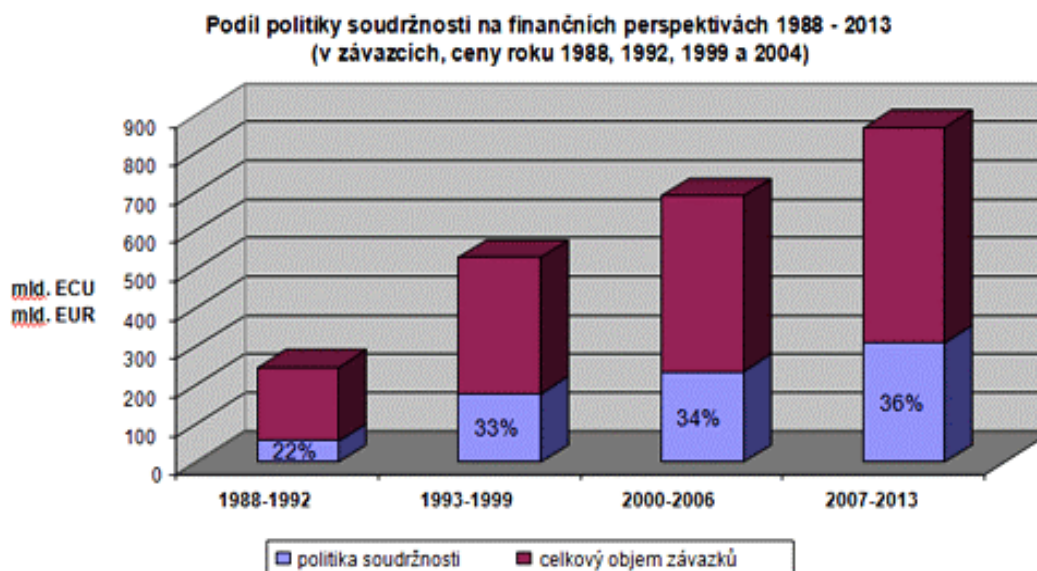
⁵⁷ Regionálna politika a rozvoj. *Európska územná spolupráca*. [on-line]. [cit. 2011-02-20]. Dostupný z www: http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/europska-uzemna-spolupraca

⁵⁸ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Zdroje financování z EU v období 2007-2013. Evropská územní spolupráce*. [on-line]. [cit. 2011-02-20]. Dostupný z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/evropska-uzemni-spoluprace/1001573/42525/>

⁵⁹ Evropská unie. *Politiky EU. Regionalní politika*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www: <http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>

⁶⁰ Hrabánková, M., Rolínek, L., Řehoř, P., a kol., *Přístupy k harmonizaci Evropského modelu zemědělství na podmínky regónů Č*, s. 138

Graf č. 1 Podíl politiky soudržnosti na finančních perspektivách od roku 1988

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika>

„Problematika regionálního rozvoje získává stále více na atraktivitě a kvůli své závažnosti přitahuje stále větší počet odborníků v oboru ekonomiky, sociologie, ekologie a geografie. Tito lidé, kteří jsou odborníky v daném oboru, zajímá jediná věc, konkrétně to, co způsobuje tak výrazně až propastné rozdíly mezi regiony. Dokonce se shodli, že rozdíly, které jsou mezi jednotlivými regiony jsou mnohem větší než rozdíly, které ve skutečnosti panují mezi členskými státy EU. Právě proto je nutné, aby se problémy začaly řešit nejprve na úrovni regionů a až poté na vyšší úrovni, a to na úrovni státu či země. Stále větší pozornost je třeba věnovat rozvojovým politikám a aktivitám na regionální úrovni, a brát přitom v úvahu různé dimenze lidského kapitálu s cílem vytvořit co nejefektivnější podmínky pro zajištění udržitelného ekonomického růstu.“⁶¹

„Při realizaci regionální politiky musíme brát v úvahu skutečnost, že se jedná o politiku pro lidi a o lidech. V jejím rámci tak vystupují subjekty jako aktéři regionálního rozvoje, dále jsou to objekty regionálního rozvoje, čili jednotlivé nástroje (patří sem

⁶¹ Evropa 2020. *Bohatstvo regiónov záleží na ľuďoch, tvrdia experti*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www: <http://www.euractiv.sk/europa-2020/clanok/bohatstvo-regionov-zalezi-na-ludoch-tvrdia-experti-016738>

hlavně nástroje finančního charakteru poskytnuté státním rozpočtem, avšak největší objem finančních prostředků přichází z fondů EU) prostřednictvím, kterým aktéři jednají a uskutečňují cíle, a ty mají za následek výstupy, výsledky a dopady, které představují naplnění původních cílů.“⁶² Výstup je tedy prezentován jako konkrétní produkt jednání aktérů a odpovídá tak operačnímu cíli. Co se týče výsledku, tak ten je prezentován jako změna nebo okamžitý následek určitého jednání, ale nezahrnuje to, co je vytvořeno přímo, odpovídá tedy na specifické cíle. Obecné cíle bývají naplněné právě prostřednictvím dopadů, které se dostávají až po určité době.

Výstup	⇒	OPERAČNÍ CÍL	⇒	produkt jednání
Výsledek	⇒	SPECIFICKÝ CÍL	⇒	okamžitý účinek
Dopad	⇒	OBECNÝ CÍL	⇒	dlouhodobý účinek

Regionální politika se snaží prostřednictvím subjektů a objektů naplňovat tyto cíle a tím přispět k rozvoji regionů. V neposlední řadě chrání životní prostředí a napomáhá rozvíjet ekonomický, sociální, kulturní a vzdělanostní potenciál jednotlivců, ale i skupin v rámci vymezeného území.

3.6.2 Ekonomické, ekologické a sociální priority koncepce rozvoje venkova

Rozvoj venkova patří v dnešní době k opravdu velmi diskutovaným tématům. Cíle, kterých by mělo být prostřednictvím této koncepce dosaženo mohou do budoucna zajistit to, že bude rozvoj v této oblasti udržitelný. Financování venkova podporuje nejen strategie rozvoje venkova na místní úrovni, ale podporuje zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví přičemž chrání životní prostředí, obnovuje potenciál krajiny a oživuje region z ekonomického hlediska.

⁶² Lošťák, Michal. *Sociální a regionální rozvoj*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www.moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224

Diverzifikace hospodářství, zvyšující se životní úroveň a kvalita života jsou nedílnou součástí zmíněné koncepce.⁶³ „Rozvoj venkova je velmi důležitou oblastí, neboť více než 56% obyvatel z 27 členských států žije ve venkovských oblastech, které vlastně tvoří téměř 91% území EU. Zemědělství a lesnictví mají obrovský význam, a to z hlediska využití půdy a hospodaření s přírodními zdroji ve venkovských oblastech. Prioritou EU i nadále zůstává posílení a podpora politiky rozvoje venkova.“⁶⁴ Na jedné straně se jedná o venkovské oblasti, které díky své identitě a vzhledu vytvářejí neuvěřitelně krásná místa pro rekreaci a odpočinek, ale na straně druhé se jedná o regiony, kde podniky především zemědělsky a lesnický zaměřené ztratily a jen velmi těžko nabývají konkurenceschopnost. Průměrný výdělek na obyvatele je nižší než ve městech a služby nejsou na vysoké úrovni. Venkov má v sobě ukrytý ohromný potenciál, který je třeba co nejdříve odholdovat proto že má určitě co nabídnout.

Hlavní tématické oblasti, o které se v programovém období 2007-2013 opírá politika rozvoje venkova jsou shrnuty v následujících prioritách a následně osách:

Osa I: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

- „modernizace, inovace a kvalita umožní vznik zemědělsko-potravinářskému odvětví, modernizace firem, zavádění inovací a tím zvyšování kvality produktů“⁶⁵
- přenos znalostí, podpora vzdělání a poradenství v zemědělství, snížení věkového průměru pracovníků v zemědělství, investice do fyzického a lidského kapitálu“⁶⁶

⁶³ Zemědělství a rozvoj venkova. *Možnosti financování v rámci společné zemědělské politiky*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_cs.htm)

⁶⁴ Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. *Politika rozvoja vidieka 2007-2013*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sk.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sk.htm)

⁶⁵ Podpora podnikání, dotace. Zdroje financování z EU v období 2007-2013. *Program rozvoje venkova*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z [www: http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/program-rozvoje-venkova/1001615/Ci](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/program-rozvoje-venkova/1001615/Ci)

⁶⁶ Lošťák, Michal. *Sociální a regionální rozvoj*. [on-line]. [cit. 2011-02-22]. Dostupný z [www: http://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224](http://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224)

- modernizace, inovace a kvalita, které umožní vznik zemědělsko-potravinářskému odvětví, modernizace firem, zavádění inovací a tím zvyšování kvality produktů

Osa II: Zlepšování životního prostředí a krajiny

- „cílem je ochrana živočichů, rostlin a území, které se z pohledu EU řadí mezi ty nejvíce ohrožené, nejcennější a vzácné, ochrana vody a půdy
- efektivní využívání půdního fondu, protierozní ochrana
- dalším cílem je zmírnit dopady, které vedou ke změnám klimatu“⁶⁷

Osa III: Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářství

- „podpora tvorby nových pracovních příležitostí, zajištění vyššího příjmu pro obyvatele venkova, diverzifikace aktivit, rozvoj venkovské turistiky
- zlepšení celkového vzhledu vesnic prostřednictvím investic do infrastruktury, podpora podnikání“⁶⁸
- „snaha o zachování atraktivity venkovských oblastí i pro budoucí generace, zlepšit odbornou přípravu, informovanost a podnikání, a to v souladu s potřebami žen, mladých lidí a starších pracovníků“

Osa IV: „Leader“

- „iniciace a rozvoj místních partnerství a využití vnitřního potenciálu venkova“⁶⁹

⁶⁷ Informácia o Národnom Strategickom pláne rozvoja vidieka. NSRR. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www: http://www.regionforum.sk/data/Download/Narodny_strategicky_plan_rozvoja_vidieka_2007-2013.pdf

⁶⁸ Podpora podnikání, dotace. Zdroje financování z EU v období 2007-2013. *Program rozvoje venkova*. [on-line]. [cit. 2011-02-21]. Dostupný z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/program-rozvoje-venkova/1001615/>

⁶⁹ Lošťák, Michal. *Sociální a regionální rozvoj*. [on-line]. [cit. 2011-02-22]. Dostupný z www: <https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224>

Rozvoj venkova by měl napomoci tomu, že dojde ke zlepšení situace v zemědělských podnicích, kam budou směřovat investice, aby tak mohly být vytvářeny nové pracovní pozice, což posílí ekonomickou strukturu rurálních regionů. Sociální stránka bude prezentována tím, že se zpomalí proces vylidňování venkova, ba spíše naopak, prostřednictvím podpory rozvojových aktivit a zkvalitněním služeb bude narůstat zájem o pobyty na venkově, příležitost pro venkovskou turistiku a agroturistiku a pobyty na farmě či panském dvoře. Ekonomické a sociální cíle budou naplňovány s ohledem na cíl enviromentální, což ve finále zajistí trvale udržitelný rozvoj.

Venkovská turistika a agroturistika mají nezanedbatelný vliv na rozvoj obce, regionu a v neposlední řadě i samotného státu. „Agroturistika jako specifická forma měkkého cestovního ruchu napomáhá ke snižování nezaměstnanosti, tvoří dodatečný příjem pro zemědělce, vrací atraktivitu a přitažlivost venkovskému regionu a tak ho rozptyluje za jeho geografické hranice. Mimo jiné vyzdvihuje tradiční řemeslnou výrobu, gastronomické a kulturní zvyky a folklór. Výrazně pozitivní je její účinek na stabilizaci venkovského osídlení.“⁷⁰

⁷⁰ Šimkova , E., Petříčková, L., Mazačová, M. a kolektiv, *Projekt organizace agroturistiky a incentivní turistiky v Pardubickém kraji*, s. 20

4 Vývoj a současný stav v oblasti agroturistiky v České a Slovenské republice

Česko a Slovensko mají vzhledem ke své geografické poloze dostatečně široké možnosti pro rozvoj podnikatelských aktivit v oblasti venkovské turistiky a agroturistiky. Na relativně malém území nabízejí zachovalé přírodní bohatství a směs několika kultur. Co se týče Slovenské republiky tak více než polovinu území země tvoří horské oblasti, což dává dobré předpoklady pro rozvoj horské turistiky a zimního cestovního ruchu. Venkovský charakter obou zemí nabízí téměř ideální podmínky měkké formy cestovního ruchu jakou je především agroturistika.

4.1 Venkovská turistika v Českých podmínkách

Venkovská turistika a její specifická forma agroturistika představuje cestovní ruch, který je bezprostředně vázaný na venkov, zemědělské aktivity a objekty, popřípadně farmy. Prioritou tohoto produktu je především ohleduplný vztah k přírodě, rodinné zázemí a rozmanitost aktivit pro turisty a návštěvníky. Oproti ostatním formám, především masového cestovního ruchu, mají tak venkovská turistika a agroturistika jedinečnou šanci zvládnout konkurenční tlak. Nejen, že mají předpoklady být konkurenceschopné, ale zároveň plní i podmínky trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Zajímavý však zůstává vztah hostitel a návštěvník, kde se prolíná ekonomický, sociální a ekologický rozměr. Ekonomická dimenze zabezpečuje a podporuje růst příjmů pro obyvatele a samotného zemědělce. Ze sociálního hlediska se v tomto případě odráží touha po důstojném životě, společenském uznání, vzdělání, soudržnosti a rozvoji lidské společnosti. Příroda, její zdroje a potenciál, které je potřebné chránit a zvelebovat představují ekologický rozměr, bez něhož by tato turistika nemohla vůbec existovat. Hostitel a návštěvník si ponechávají svou jedinečnou identitu a zároveň se navzájem velmi účinně obohacují o tři již zmíněné rozměry. U agroturistiky se nejedná jen o specifický produkt, ale i o samotné specifické zázemí a

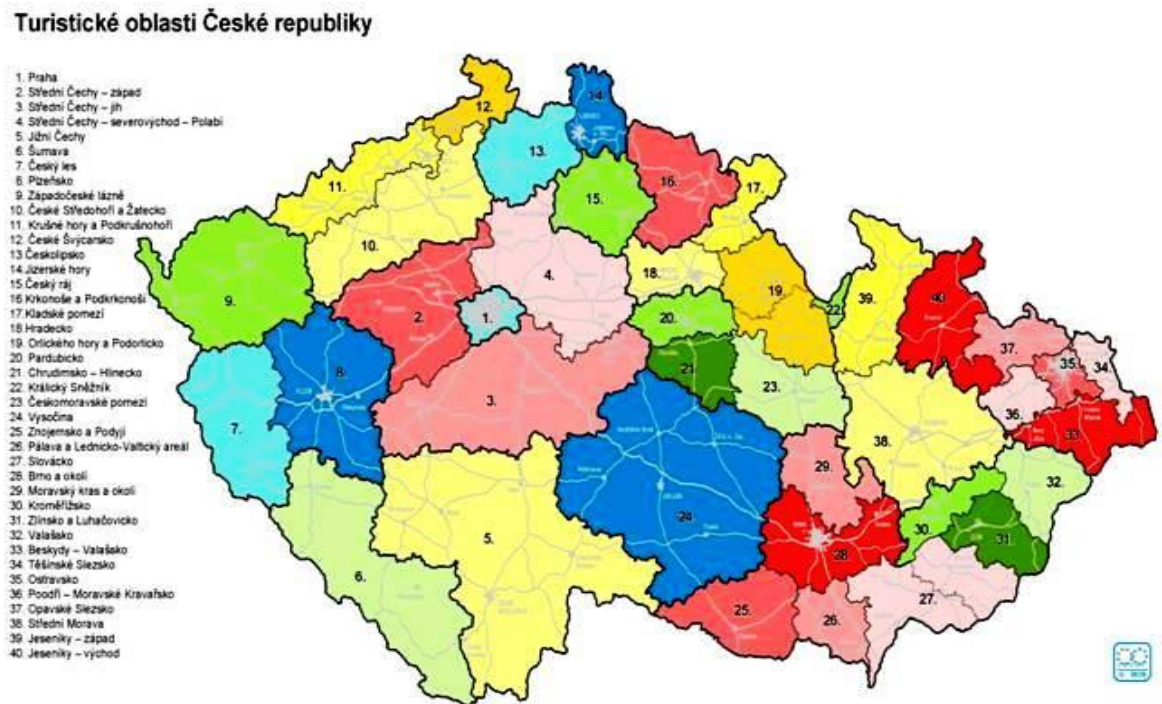
koexistenci mezi návštěvníky a zemědělstvím. Velmi oblíbenou formou venkovské turistiky se stalo i chataření a chalupaření.

V podmínkách Českého cestovního ruchu nabízí agroturistika následující aktivity, které jsou přímo spojeny nebo na zemědělství navazují:

- Stravování
- Ubytování
- Zemědělské činnosti
- Rybaření
- Lov
- Houbaření
- Sportovní aktivity
- Jízda na koni
- Cykloturistika
- Řemeslnické aktivity
- Školy v přírodě

Venkovská turistika a agroturistika nepatří mezi novinky, co do forem cestovního ruchu, protože ve svých základních formách existovaly již před válkou a ještě více se projevily až po ní. Tehdy se u lidí projevila ještě silnější touha vrátit se na venkov. Po roce 1989 došlo k výrazným změnám. Zemědělská výroba byla restrukturalizována, podniky si prošly transformací, výroba stagnovala a tím se snižoval i počet lidí v zemědělském odvětví. Trvalo pár let než začali zemědělci hledat nové formy podnikání a zároveň alternativní řešení s cílem získat zdroje pro zachování vlastní prosperity. Jako jedna z možností se nabídla právě agroturistika a další formy měkkého cestovního ruchu, které by mohly pomoci vyřešit problémy zemědělství, udržely by přitom venkovské osídlení a co je neméně důležité, vytvořily by pracovní příležitosti. Po tomto období se podniky tohoto zaměření začaly objevovat jako „houby po dešti“. K rozvoji agroturistiky přispěl mimo výše uvedených možností i celoevropský trend, který hledá cestu zpět k přírodě a má tendenci dosahovat harmonické rovnováhy mezi člověkem a přírodou.

Obrázek č. 4 Turistické oblasti České republiky

Zdroj: <http://www.czechtourism.cz/pro-odborniky/mapa-turistickych-regionu-a-oblasti/>

4.1.1 SWOT analýza se zaměřením na venkovskou turistiku v ČR

Silné stránky

- zeměpisná poloha, která je velmi výhodná
- kulturní, přírodní a historické předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a jeho forem, lázeňské pobyty, atraktivní chráněné krajinné oblasti a národní parky
- mobilní pracovní síla
- ubytovací a stravovací kapacita je dostatečně zajištěna

Slabé stránky

- kvalita ubytovacích služeb neodpovídá vždy kvalitativním požadavkům

- ostatní služby cestovního ruchu jsou obecně na nižší úrovni než v západoevropských zemích
- nejen z finančních důvodů dochází k tomu, že historicky významné a kulturně cenné památky chátrají a nedostává se jim náležitá péče
- infrastruktura a vybavení nejsou dostatečně zabezpečeny
- chybí dostatečná a atraktivní propagace měst, které mají potenciál pro to, aby tam mohly být provozovány služby cestovního ruchu

Příležitosti

- zaměření se na cílovou skupinu z hlediska marketingu
- možnost regionální, nebo dokonce nadregionální a mezinárodní spolupráce a následný možný rozvoj a rozmach produktu cestovního ruchu
- zavádění inovací a modernizace, což povede ke zkvalitnění služeb poskytovaných v rámci cestovního ruchu
- rozvoj ekoturistiky a jiných forem zeleného cestovního ruchu
- možnost čerpat finanční prostředky z fondů EU
- Program rozvoje venkova, regionální politika

Ohrožení

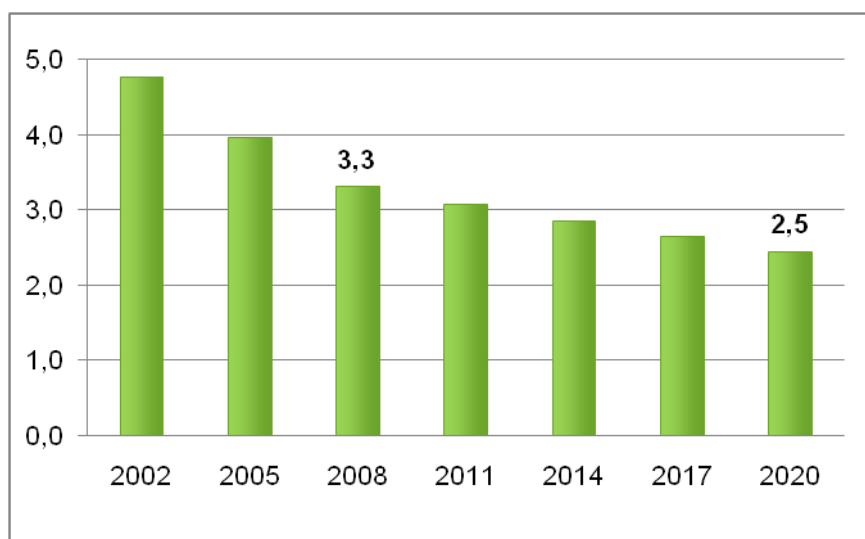
- změna legislativních a právních norem, změny ve vývoji národního hospodářství
- nedostatečná spolupráce a koordinace na regionální a státní úrovni
- nedostatečný kapitál a chybějící finanční prostředky pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu
- nedostatečná příprava a podcenění lidského faktoru při přípravě produktu cestovního ruchu

V podmínkách, které nabízí Česká republika však existují skutečnosti, které rozvoji agroturistiky brání. U domácího obyvatelstva převládá ve větší míře poptávka po zahraničním cestovním ruchu, víceméně po jeho masových formách, a to i z toho důvodu, že země nenabízí možnost oddychu u moře. Ve skutečnosti upřednostňují obyvatelé víkendové pobyty na chatě či chalupě. I když má Česká republika příznivý potenciál k tomu, aby agroturistika vzkvétala, jeho využití tomu nenasvědčuje. Přesto,

existuje několik menších objektů venkovské turistiky s domácím charakterem ubytovacího zařízení, které jsou obklopené lesy, jezery a nabízejí malý rozsah služeb jako je jízda na koni nebo návštěva místních kulturních akcí.

České zemědělství má od roku 2001 klesající tendenci. Je to odvětví, které zaměstnává obyvatele s vyšším věkovým průměrem a naopak podíl pracovníků do 30 let se rapidně snížil. Podíl zaměstnanosti na celkové zaměstnanosti ČR klesal a v roce 2007 vykazoval pouze 3,6%. Předpokládá se, že podíl tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti bude do roku 2020 činit 2,45% jak zobrazuje následující graf.⁷¹

Graf č. 2 Podíl zaměstnanosti v odvětví na celkové zaměstnanosti

Zdroj: <http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html>

Venkovská turistika a její jedinečná forma agroturistika by při správném zařazení a provozování mohly zajistit hospodářský přínos a ekonomicky oživit region, který zabírá místo realizace aktivit s tímto turismem spojených. Nově vytvořené pracovní příležitosti by tak stabilizovaly osídlení venkova a v neposlední řadě zajistily příjem pro obyvatele. Nesmíme však zapomínat, že tak jako i každý jiný druh podnikatelské činnosti tak ani agroturistika se neobejde bez nemalých investic do

⁷¹ Vývoj v odvětvích. *Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybolov*. [on line]. [cit. 2011-02-25]. Dostupný z [www: http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html](http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html)

materiální a technické základny a do rekonstrukcí objektů za účelem vybudování ubytovacího a stravovacího zařízení.

4.2 Slovensko jako agroturistická destinace

Slovensko patří díky své výhodné geografické poloze, kulturnímu a historickému bohatství, tradicím a zvykům k zemím s obrovským potenciálem pro rozvoj CR. I když jsou předpoklady příznivé, najdou se nedostatky a rezervy, které tomuto rozvoji brání. Jako problém se ukázala také skutečnost, že země nepatří mezi výrazně atraktivní, co se týče zájmu zahraničních investorů. Slovensko není turistickou velmocí, ačkoliv tuto středoevropskou vnitrozemskou zemi objevuje stále více turistů - domácích i zahraničních.

Obrázek č. 5 Turistické oblasti Slovenské republiky

Zdroj: <http://www.slovakfolktravel.sk/cms4/slovakia>

Měkké formy cestovního ruchu se na území Slovenska začaly výrazněji objevovat až po roce 1989, kdy nastala pozitivní změna v legislativním systému a začalo se rozšitovat ubytování v soukromí. Většina zemědělců nebo agropodnikatelů

takto vlastně s agroturistikou začíná. V průběhu posledních let se takovýto typ ubytování rozšířil na celé území Slovenska. Dokonce se i ubytovací služby časem přemístily do malých penzionů s rodinným zázemím a atmosférou. Už tehdy si zemědělci začali uvědomovat, že je ryze zemědělská výroba neúživí, protože povaha její výroby je sezónní. V tomto směru představuje venkovský cestovní ruch jakýsi stabilizátor pro ekonomický, ale i sociální rozvoj venkova. Pokud bude zajištěn rozvoj venkova a přístup k přírodě a životnímu prostředí bude vycházet z principu tolerance, odrazí se to i na rozvoji regionu, který je venkovem tvořený. Nejen kvalita služeb, ale také kvalita životního prostředí je důležitá. Pro venkovskou turistiku a agroturistiku má Slovensko vytvořeno podmínky snad na celém území. Aby mohly služby agroturistiky splňovat evropský standard, je nezbytné, aby měli agropodnikatelé dostatečný finanční kapitál a zajištěný dostatek kvalifikovaných a schopných pracovníků. V tomto případě musí i sám zemědělec uvažovat myslí manažera, který si plně uvědomuje svou současnou situaci a zároveň plánuje budoucí. Měl by se zajímat o nové trendy v dané sféře, reagovat včas na problémy, které ho mohou zastihnout, a tak počítat s možnými důsledky, které přinesou. Kvalita a komplexní balíček služeb jsou hlavními předpoklady přežití podnikatele ve venkovském cestovním ruchu a agroturistice. Právě v kvalitě poskytovaných služeb se odrážejí slabé stránky nejen venkovského, ale i jiných forem cestovního ruchu, které jsou na Slovensku poskytovány.

4.1.2 SWOT analýza se zaměřením na venkovskou turistiku v SR

Silné stránky

- Slovensko v porovnání s konkurenčními zeměmi disponuje druhově rozmanitějším a relativně zachovalým přírodním potenciálem na relativně malém území s možností celoročního využívání
- výhodná geografická poloha s ohledem na severo-jihní a východní propojení
- cestovní ruch vytváří přímo i nepřímo pracovní příležitosti i v době, kdy nezaměstnanost v jiných odvětvích prudce roste

- jedinečné a neopakovatelné lidové umění a částečně ještě živý folklór, kulturní dědictví, síť kulturních zařízení a nabídka kulturních akcí prohlubují možnosti trávit volný čas na venkově
- hustá a dobře značená síť turistických stezek po celé republice
- dostatečná kapacita ubytovacích zařízení, ne však ve vyhovující struktuře a kvalitě, zejména pro zahraniční cestovní ruch
- obecná úroveň vzdělání

Slabé stránky

- Slovensko jako nový stát na mapě Evropy je pro většinu potenciálních návštěvníků dosud neznámá cílová země
- vysoký podíl tranzitních a jednodenních návštěvníků ze zahraničí
- nedostatečná koncepční příprava k rozvoji cestovního ruchu na všech úrovních
- nedostatečná koordinace na lokální a regionální úrovni
- nízký objem finančních prostředků na státní propagaci cestovního ruchu a marketing
- současná nabídka v cestovním ruchu je nekomplexní a všeobecná
- výrazná orientace cestovních kancelářích na organizování pasivního zahraničního cestovního ruchu
- nízký podíl přímých zahraničních investic do cestovního ruchu
- kvalita služeb cestovního ruchu nedosahuje požadovaný evropský standard
- nevyhovující struktura a kvalita ubytovacích zařízení
- nízká průměrná mzdová úroveň ve službách cestovního ruchu
- pomalý růst, resp. stagnace domácího cestovního ruchu, jako důsledek vývoje životní úrovně na Slovensku
- stávající orgány státní správy nemají zdroje na rozvoj odvětví
- nestabilita podnikatelského prostředí
- absence specifické legislativy motivující prostředí pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu
- nedostatečná péče o kulturně-historické památky především v důsledku nedostatku finančních prostředků
- značné rozdíly v kvalitě poskytovaných základních a doplňkových služeb

- nedostatečně dobudované informační služby cestovního ruchu
- jazyková bariéra zaměstnanců a obyvatelstva
- zaostávající marketingová aktivita podnikatelské sféry a neochota sdružovat se

Příležitosti

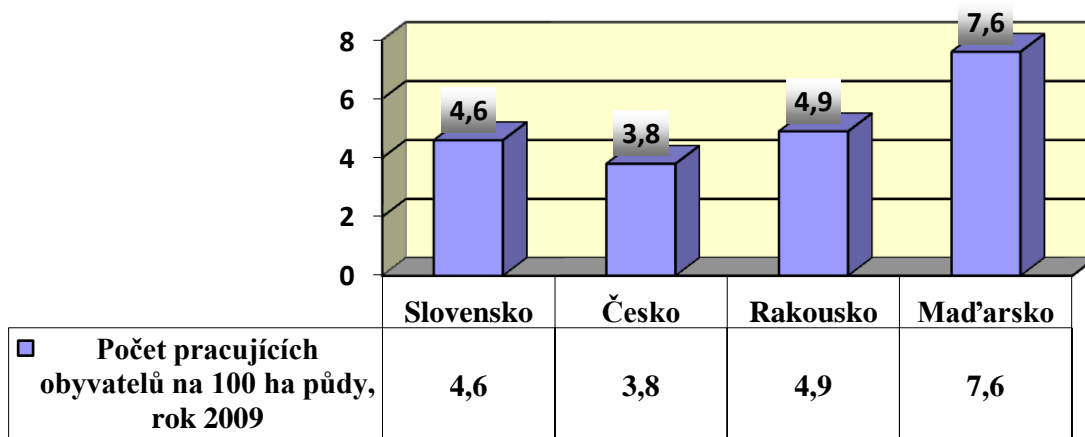
- nabídka produktů cestovního ruchu rozlišených s ohledem na poptávku cílových skupin turistů
- postupné zlepšování politické image a image státu jako cestovního cíle
- cestovním ruchem přispět ke stabilizaci ekonomiky regionu
- rozvoj spolupráce příhraničních regionů z hlediska cestovního ruchu
- rozvoj cestovního ruchu v hlavním městě, Bratislavě, ležícím v mimořádně perspektivním regionu Evropy s ohledem na triangl Vídeň - Bratislava - Budapešť
- využití evropského veletoku Dunaje v aktivním zahraničním cestovním ruchu
- aktivita místních samospráv v regionálním rozvoji
- využití programu obnovy venkova pro rozvoj cestovního ruchu v regionech
- využití podpůrných programů EU v rámci předvstupní strategie.

Ohrožení

- absence specifických legislativních norem pro podnikání a kontrolu kvality služeb v cestovním ruchu
- 90 % zahraničních návštěvníků přichází z pěti států, což představuje vážné ohrožení z hlediska poklesu návštěvnosti kteréhokoliv z nich
- zaostávající dopravní infrastruktura a nízká kvalita přepravních služeb
- rostoucí mezinárodní konkurence na trhu mezinárodního cestovního ruchu
- zpomalení růstu HDP, rostoucí nezaměstnanost, míra inflace, klesající reálné příjmy a rostoucí hladina cen zboží a služeb
- omezený přístup k domácím a zahraničním úvěrům a pokles přímých zahraničních investic, neúčinnost podpory vstupu zahraničních investic
- očekávané další změny ve vlastnických poměrech
- vysoké daňové a odvodové zatížení podnikatelů

Skutečnost, že v zemědělství pracuje stále méně a méně lidí platí i pro tak malý stát jako je Slovensko.

Graf č. 3 Zaměstnanost v agrosektoru, Slovensko a sousední státy

Zdroj: <http://www.agroserver.sk/news/zamestnanost-v-slovenskom-agrosektore-vlani-klesla-o-2,2-percent>

Pozn.: Vlastní zpracování autora

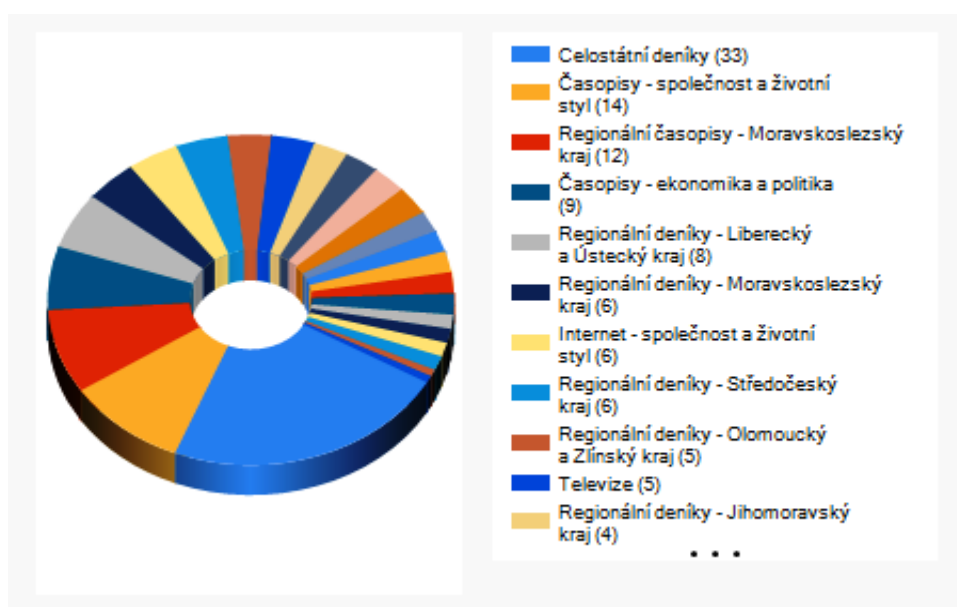
Co se týče států EU, tak v roce 2009 pracovalo v odvětví zemědělství téměř 12 milionů obyvatel. Meziročně se však jejich počet snížil, a to až o 4,3%. Bohužel, i když míra zaměstnanosti v tomto odvětví, které má státu zajistit obživu klesá, tak je od roku 2009 znát citelně jen pomalý a rovnoměrný pokles. To, že v členských státech EU pracuje stále méně lidí je patrné i z výsledků Eurostatu. Slovenská republika jako člen unie od roku 2004 zaznamenala největší úbytek pracovníků v zemědělství právě v letech 2000 až 2009, kdy v tomto odvětví klesla zaměstnanost až o 43%. Mnohem lepší vývoj zaznamenala Česká republika ve stejném období, kdy pokles zaměstnanosti v agrosektoru nepřesáhl hodnotu 19%. Pokud bychom se zaměřili na hodnocení celého území EU, tak se dá konstatovat, že za období téměř 10 let, klesla zaměstnanost v zemědělství o 25% a toto procento představuje úbytek téměř 3,7 mil. pracovních pozic.

Pokud bychom měli srovnávat podmínky států z hlediska ekonomického, který je vlastně odrazem fungování ostatních odvětví národního hospodářství, tak by se dalo usoudit, že je Česká republika o krok napřed před svým východním sousedem.

Důvodem nemusí být nesprávná koordinace politické moci ve státě, ale může to být z části dáno i geografickou polohou, demografickým vývojem, rozlohou a v neposlední řadě i strukturou obyvatelstva. Nepřímá úměrnost panuje mezi vývojem populace a rozvojem průmyslu a stavebnictví, a to vše se odehrává na úkor životního prostředí daného regionu. Trendy, které se na evropské scéně objevují, a které nelze zastavit by měly být vyvážené během působení na přírodu a zároveň by měly zajistit dostatečný ekonomický příjem pro obyvatele dané země.

Co se týče odvětví cestovního ruchu, patří měkké formy cestovního ruchu jakými jsou venkovská turistika a agroturistika mezi okrajové. Jednou z příčin je i skutečnost, že ani v jedné zemi neexistuje zastřešující svaz, který by koordinoval a organizoval marketingové aktivity a pomáhal při získávání finančních prostředků z fondů EU. Dalším problémem pramenícím z nekoordinace je, že ani mediální obraz tohoto oboru není nejlepší, spíše minimální.

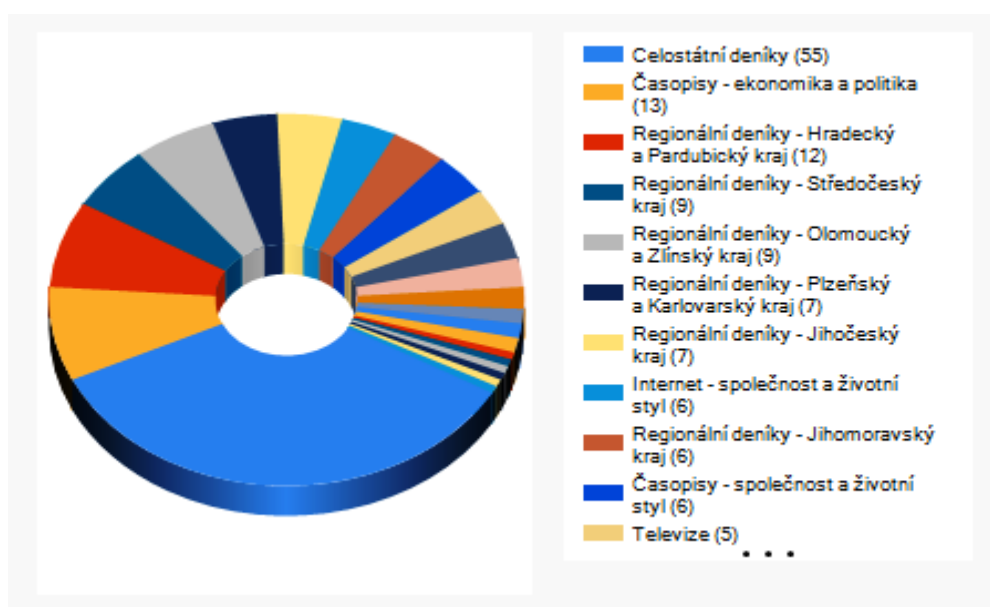
Graf č. 4 Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období 2009, celkem 108

Zdroj: http://www.tamtam.cz/web/pages/media/formmddb_standard.aspx

Jak jsem již konstatovala v teoretické části ve smyslu definic a konceptů venkovské turistiky a agroturistiky, definice se liší. Najít relevantní údaje a přesná čísla o agroturistice je téměř nemožné. Převládá spíše skutečnost, že pod pojmem agroturistika lze vyhledat nejen ekofarmy nebo ubytování na farmě či v soukromí, ale i jiné záležitosti jako například různé exkurze na kozí a skopové farmy, projížďky na koni, krmení hospodářských zvířat, návštěvy vinic, chytání ryb, návštěva salaší, cykloturistika, pobyt na samotě, dokonce i práce na farmách a podobně. Je ale zřejmé, že tyto činnosti neinklinují pouze k agroturistice. Je škoda, že jen málo lidí ví, kolik farem a statků nabízí možnost koupit si čerstvé domácí produkty, a to přímo ze dvora. Povědomí o tom, že existuje možnost koupit si čerstvou zeleninu, ovoce, mléko, sýr, jogurty, med, nebo dokonce i maso, je malé, a to jak u obyvatel v Čechách, tak i na Slovensku..

Graf č. 5 Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období 2010, celkem 135

Zdroj: http://www.tamtam.cz/web/pages/media/formmdb_standard.aspx

Pro zajímavost a doplnění jsem se pokusila vyselektovat jakým způsobem je pojem „ *venkovská turistika* "prezentován na internetových stránkách společnosti Gogole..

- Google.cz = 94 500 výsledků (Česká republika)
- Google.sk = 14 300 výsledků (Slovenská republika)
- Google.com = 48 200 000 výsledků
- Google.at = 404 000 výsledků (Rakouská republika)

Tvrdým oříškem je fakt, že neexistují ucelené statistické údaje, a proto je komplikované uvést spolehlivé odhady. I v případě, že najdeme nějaká data, stává se pravidlem, že se liší dokonce i na úrovni jedné země. Tím, že venkovská turistika a její specifická forma agroturistika provozují poměrně malá ubytovací zařízení, do oficiálních statistik ani nezapadají.

Orgány EU působící v této oblasti však odhadují údaje o ubytování ve venkovských oblastech na půdě EU, které jsou uvedeny níže:

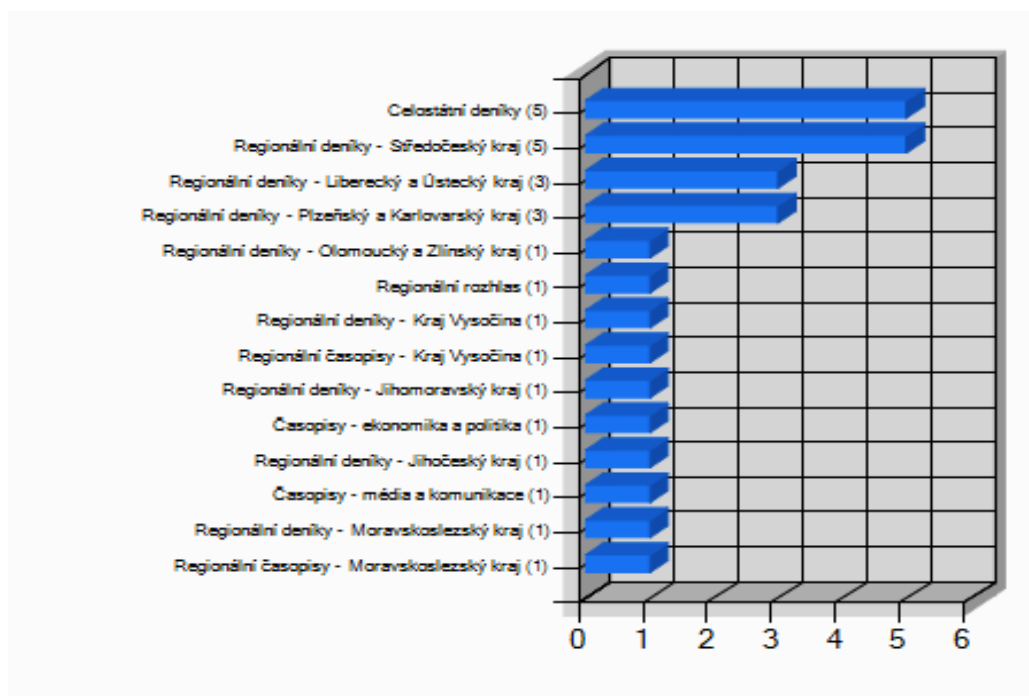
Tabulka č. 1 Údaje o ubytování ve venkovských oblastech podle EU

Počet ubytovacích jednotek	Více než 500 000
Počet lůžek	přibližně 6 500 000
Podíl agroturistiky na celkovém CR	přibližně 15 – 20%
Výše přímých spotřebovaných výdajů generovaných venkovem	Více než 60 000 mil. €
Celkový vliv na ekonomiku venkova	Více než 110 000 mil. €

Zdroj: http://www.vioregio.sk/sk/vzdelavanie/prirucka/prespektivy_cr_v_europe.php

Pozn.: Vlastní zpracování autora

Graf č. 6 Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období od začátku roku 2011, celkem 26

Zdroj: http://www.tamtam.cz/web/pages/media/formmdb_standard.asp

5 Podnikání v agroturistice, problémy, ale také možnosti rozvoje

Pro hlubší a do detailu provedenou komparaci jsem si vybrala dva objekty venkovské turistiky a agroturistiky - farmy a to jak na území České republiky, tak i na Slovensku. Teorii jsem začínala Českou republikou, proto v této části začnu charakteristikou agrofarmy na Slovensku.

5.1 Agrogroup Kamenica – SR

Firma odstartovala svou činnost v září roku 2002. Převážnou zemědělskou výrobou bylo zprostředkování pastvy pro Agrokombinát Sabinov a.s., který byl hlavním odběratelem. V roce 2003 investovala do nákupu základního stáda, což představovalo 200 ks ovcí. Postupnými investicemi a využitím potenciálu tamního venkovského prostředí dosáhli majitelé Martina Angelovičová a její manžel toho, že malý zemědělský podnik dostával podobu budoucí farmy. Živočišná produkce a její současná úroveň představuje k 28.2.2011 - 1005 ks základního stáda. Na farmě se nacházejí i mladé kusy, které jsou určeny na obnovu již zmíněného základního stáda ovcí, takže celkový počet ovcí představuje 1 505 kusů. Již z tohoto čísla je zřejmé, že je statek co se týče živočišné výroby ve velmi funkčním stavu. Tento počet je výsledkem snahy a zároveň i zkušeností v oblasti a samozřejmě zahrnuje každodenní péči věnovanou statku. Hned další rok se stádo rozrostlo o pět jezdeckých koní - slovenských teplokrevníků a dva poníky - americký pony. V oblasti rostlinné výroby, která představuje 410 ha TTP je hlavní činností zajištění kvalitní krmné základny. Proto se veškerá činnost soustřeďuje

na sečení a sklizeň objemových krmiv. Pro zajištění dostatečného množství tohoto druhu krmiva jsou v provozu dvě linky na sběr a uložení krmiv. Jejich výkon závisí na bezporuchovosti starších strojů, které jsou součástí těchto linek na objemové krmiva. Zemědělská výroba se uskutečňuje v oblasti, která je označována jako horská oblast. Z environmentálního hlediska se podnik nachází v oblasti s výskytem biotopů trvale - travnatých porostů. Co se týče živočišné výroby je produkce podniku orientována na prodej jehněčího masa a syrového ovčího mléka. V loňském roce podnik vyprodukoval 41 tis. litrů syrového ovčího mléka a 5700 kg jehněčího masa. Jeho základní již zmiňované stádo představuje 1505 kusů ovcí, z toho tvoří téměř 75% bahnice s produkcí mléka. Podnik se zabývá také chovem skotu, se kterým se začalo od roku 2007, a který v současné době představuje 30 ks skotu bez tržní produkce mléka. Do roku 2006 byla farma bez strojního dojení, a proto fungovala na principu masového programu. Od té doby však přešla na kombinovaný program, který zahrnuje mléko a maso.

Pro zajištění mléka té nejvyšší kvality je nutno zajistit kvalitní chovný materiál, jeho pravidelnou obměnu a tím nejdůležitějším je samozřejmě individuální přístup a péče. Materiálové zajištění výroby především spočívá v zajištění kvalitní krmné základny. Neboť v oblasti rostlinné výroby podnik neprodukuje žádné produkty, je tak nucen tyto nejdůležitější komponenty výživy nakupovat. Hlavní dodavatele těchto komodit si vybírá v době sklizně, a přitom přihlíží na kritérium ceny a dopravní dostupnosti. Tím, že podnik úspěšně produkoval produkty živočišné výroby jako jsou ovčí mléko a jehněčí mléko, dynamicky zareagoval i na možnost čerpat prostředky z fondů EU za účelem rozšíření nabídky produktů, zlepšení kvality a zefektivnění výroby. Úspěch na sebe nenechal dlouho čekat a EU schválila projekt na zajištění linky na objemové píce.

Dnes farma zabírá téměř 410 ha půdy na území mikroregionu Horní Torysa, okres Sabinov, kraj Prešovský a nejnovějším přírůstkem, kterým se může farma pochlubit je pár pštrosů, tzv. Emu hnědý.

5.1.1 Geografická poloha, přírodní podmínky

Mikroregion Horní Torysa se rozprostírá na severovýchodě Slovenska. Jeho hranice tvoří pohoří Čergov, Bachureň a Levočské vrchy. Administrativně správními centry jsou město Lipany a okresní město Sabinov. Osou území je řeka Torysa, do níž se vlévá několik dalších přítoků. Většina území leží v mírně teplé klimatické oblasti s průměrnou roční teplotou 7,8 °C. Nejteplejším měsícem je červenec +18,4 °C a nejchladnějším měsícem je leden -4,5 °C. Průměrná výška sněhové pokrývky se pohybuje kolem 25 cm. V devíti obcích regionu vyvěrají minerální prameny, které slouží zejména potřebám místních obyvatel a turistů. Obec Kamenice, která dnes čítá 1840 obyvatel vznikla v polovině 13 století, pod královským mysliveckým hradem, z něhož se dnes zachovaly jen ruiny, ale vytvářejí vhodné podmínky pro paragliding. Zajímavostí obce jsou ostré vápencové skalní útvary bradlového pásma a raritou je, že se zde nachází hlavní evropské rozvodí mezi Baltským a Černým mořem.

Neporušená příroda, lesy plné hub a lesních plodů, upravené turistické stezky a cyklotrasy, běžecké tratě a sjezdovky i bohatě zarybněné rybářské revíry nabízejí nespočet možností pro relax v každém ročním období. V regionu se nacházejí NPR Bajkalská Minčol a Hradová hora a PR bradlové pásmo, Bišár a Valalská Voda se svou specifickou faunou a flórou. Po dlouhé procházce se tak naskytne možnost osvěžit se vodou ze 14 minerálních pramenů.

5.1.2 Kulturní potenciál, historické předpoklady

Milovníci historie si také přijdou na své. Najdou zde zříceniny hradů, zámečky, kostely a na závěr i tradiční dřevěnice jako skvost architektury typické pro tento kraj. Kamenický hrad je vhodným místem pro zvědavé návštěvníky, ale uspokojí i adrenalinové touhy odvážných paraglaidistů.

Kalendář kulturních akcí:

- **Dubovický jurmak** – účelem je přiblížení řemeslné tvorby návštěvníkům
- **Pálenie janských ohňov** – autentická ukázka pálení Janských ohňů předvádějí folklórní skupiny
- **Den Piwnicznej v Lipanoch** – sportovní aktivity a kulturní program
- **Brezovický jurmak** – událost zaměřená na prezentaci řemeslnické torby, ukázka místního a zahraničního folklóru
- **Gajdica Andreja Mizeráka** – folklórní soutěž s dlouhou tradicí
- **Hornotoryský folklórny festival** – folklórní festival spojený s prezentací lidové torby našeho regionu, zahraniční účast folklórních souborů

5.1.3 Aktivity a atrakce pro návštěvníky farmy

Farma má pro návštěvníky připraveno neskutečné množství návodů na to, jakým způsobem trávit volný čas užitečně a nakonec i s úžasnými vzpomínkami.

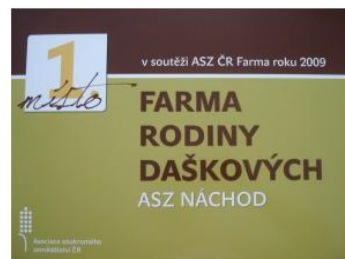
- prohlídka farmy a jejího okolí
- prohlídka zvířat, kotců, které mají popisky a návštěvník se dozví všechny potřebné informace jako je například plemeno, váhu zvířete atd.
- muzeum starých zemědělských strojů, s nimiž pracovali naši rodiče a prarodiče
- projížďka kočárem okolní krajinou
- přístup k hřišti a pískovišti pro děti
- možnost zarybařit si
- pro neposedné je v nabídce i jízda na čtyřkolkách
- možnost podílet se na zemědělských pracích v objektu agrofarmy pod dohledem zkušeného hospodáře
- možnost ochutnat domácí a čerstvé výrobky z mléka
- možnost zakoupit si takovéto produkty

- možnost podílet se na výrobě domácího sýra (pouze pro zajímavost na 1 kg sýra je potřeba 7 až 10 litrů mléka)
- možnost posezení u grilu
- v zimních obdobích je to nabídka jízdy na saních
- aktivně trávený čas hokejem na zamrzlém jezírku

Bačovská koliba, která je součástí farmy nabízí prodej domácích výrobků, tzv. „prodej ze dvora“ (ovčí sýry, kachní maso, husí maso, vajíčka, klobásy ...)

5.2 Statek u Dašků - ČR

Jako reprezentanta České republiky jsem si vybrala Statek u Daška, který se v roce 2009 umístil na prvním místě v soutěži „Farma roku“. Soutěž každoročně pořádá Asociace soukromých zemědělců ČR

Rodina pana Daška hospodaří s přestávkou už přes 100 let. Po problémech v 50-tých letech, kdy byl statek téměř celý zdevastovaný se vrátili zpět na statek, kde začínali od nuly. V roce 1989 se pan Dašek rozhodl podnikat soukromě. Nejprve začali s přestavbou stodoly, která se změnila na pěstírnu žampionů a když se farma postupně rozrůstala do šířky, zaměřili se na rostlinnou výrobu a pěstování pšenice, cukrové řepy, máku, žita a řepky. Novinkou je právě pěstování ostropestřce mariánského, který má výrazné léčivé účinky při problémech s játry nebo žlučníkem. Posiluje celkovou imunitu organismu, léčí alergie a pomáhá při astmatických záchvatech, odraňuje migrény a závratě. Pomáhá při obnově a regeneraci buněk a jeho antioxidační účinky jsou významné. Kromě toho, krmné doplňky vyráběné z této rostliny pomáhají chránit a zvyšovat výkonnost organismu zvířat. Význam může být následně využit i

ekonomickým efektem při používání těchto krmiv. Podávání krmné směsi takového složení jim prodlouží a zkvalitní život.

5.2.1 Jelení farma

Od roku 1993 má farma povolen chov jelenů. Stádo 205 jelenů se prohání po pastevní ploše, která přesahuje 38 ha. V nabídce je i možnost zakoupit si živé zvířátko na další chov nebo si zájemci mohou zakoupit čerstvé maso, které se zde prodává na základě veterinárního potvrzení.

5.2.2 Statek a jeho nabídka aktivit

Mimo rostlinnou a živočišnou výrobu nabízí statek i možnost využít ubytovací služby v penzionu Na Radosti. Nachází se v Slavětíně nad Metují, kde tvoří součást farmy. Co se týče ubytovacího zařízení, tak to je vybaveno dvoulůžkovými a třílůžkovými pokoji. V nabídce se dá najít i jeden čtyřlůžkový pokoj. Všechny jsou vybaveny wi-fi připojením a televizí. Při projektování penzionu se nezapomnělo ani na zdravotně znevýhodněné občany, proto v nabídce také najdete i bezbariérový pokoj. Celková kapacita je 25 lůžek

Další služby v rámci balíčku služeb kromě ubytování jsou:

- zahrada s posezením a dětským hřištěm
- možnost pozorovat zvířata na farmě, které jsou v blízkosti penzionu
- možnost vystavit dárkový poukaz na ubytování
- v nabídce je i nákup zvěřiny a klobás ze zvěřiny, prodej ze dvora
- prodej krmných směsí a veterinární kosmetiky
- velmi atraktivní a žádané se staly "Farmářské slavnosti", které se konají právě v těchto dnech na farmách a statcích ČR, hostitelské farmy se účastnily soutěže „Farma roku“

5.3 Zhodnocení situace a návrhy dalšího rozvoje

Pokud bych se měla zaměřit na zhodnocení venkovské turistiky a agroturistiky v podmínkách obou zemí, tak obecně platí a v realitě se také odráží to, že na půdě Českého cestovního ruchu, s přihlédnutím k venkovské turistice a agroturistice, převládají spíše ekofarmy, které produkují biovýrobky a farmy, které se spíše specializují na určitou oblast zemědělské produkce. Zdá se, že převládá zájem o soukromé podnikání v tom pravém slova smyslu, bez menšího ohledu na zájmy a potřeby turistů, kteří vyhledávají farmy, za účelem účastnit se jednotlivých procesů, které se na farmě „denno denně“ uskutečňují za účelem vytvoření rostlinné a živočišné produkce.

Agroturistika má v Čechách podobu hypoturistiky nebo cykloturistiky. Stává se, že se s ní spojuje i vinohradnictví. V neposlední řadě zde patří i farmy, které provozují „prodej ze dvora“, kde nabízejí mléko, sýry, jogurt, maso, ovoce, zeleninu a mnohé jiné čerstvé produkty z domácí výroby.

Venkovská turistika a agroturistika se na Slovensku o něco více přibližují samotné podstatě těchto měkkých forem cestovního ruchu. Na Slovenských farmách převládá nad chovem koz a skotu, právě chov ovcí. Následně dochází ke zpracování a k výrobě nejčastějšího produktu, jakým je sýr, brynza a žinčice.

V obou zemích má však venkovská turistika a agroturistika své patrné nedostatky, na které je potřeba se zaměřit při plánování dalších podnikatelských aktivit. Čistá forma venkovské turistiky a agroturistiky u nás v ČR a SR ještě dlouho nebude fungovat, protože i když jsou země historicky, kulturně a přírodně vybaveny, chybí tam při modelování produktu jistá forma nápaditosti, inovace a smysl pro komplexnost.

Určitě by stálo za to, zhodnotit dosavadní činnost a uvažovat o rozšiřování alternativních zdrojů příjmů a vydat se směrem k nezemědělským aktivitám a zvyšovat tak venkovskou zaměstnanost, realizovat diverzifikaci a doplnit mimo jiné i zemědělskou výrobu o další zajímavé a ekonomicky výnosné služby. Nemusí jít nutně o vytvoření nových míst, což by se jevilo jako velmi výhodné nejen pro region, ale i stát, pouze postačí pokud budou stávající pracovní místa zachována (především v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti).

5.3.1 Agrogroun Kamenica

Farma si zaslouží používat přívlastek agro, protože prvovýroba patří zemědělským činnostem a zároveň produkt, který nabízí v rámci venkovské turistiky a agroturistiky je mnohostranný, určený pro širší cílovou skupinu, atraktivní pro mladé rodiny s dětmi a může posloužit i starším občanům při odpočinku u jezera a rybaření. Chybí zde však ubytovací zařízení, které by mohlo zajistit plynulejší a aktivněji využívání tohoto produktu cestovního ruchu.

Majitel agrofarmy si tuto skutečnost plně uvědomuje a proto moudře zareagoval a využil možnost zažádat o nenávratný finanční příspěvek z fondů EU - Programu Rozvoje Venkova ČR 2007 - 2013, opatření 3.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy. Agropenzión SANTANA by měl být výstupem realizace tohoto projektu. V rámci dopadů projektu se dá uvažovat o snížení míry nezaměstnanosti v daném kraji, protože výsledkem by mělo být vytvoření šesti nových pracovních pozic. (recepční, servírka, údržbář, 2 x kuchař a pokojská). Z níže přiloženého grafu je patrné, že míra nezaměstnanosti je v hned po Banskobystrickém kraji nejvyšší v kraji Prešovském.

Právě proto by realizace tohoto projektu byla jak ekonomickým, tak i sociálním přínosem a zamezila by tak potenciální sociální exkluzi, protože je tento region velmi těžce postižen a ochromen již zmiňovanou mírou nezaměstnanosti, která brzdí ekonomickou výkonnost celé Slovenské republiky, a to nejen na evropské půdě.

Tabulka č. 2 Míra nezaměstnanosti v Prešovském kraji 02/11

Kraj	Počet	Nárast / Pokles	Míra nezamestnanosti
Bratislavský kraj	18 041	▲ +339	4,97%
Trnavský kraj	29 158	▲ +509	8,68%
Trenčiansky kraj	33 077	▲ +107	9,84%
Nitriansky kraj	48 392	▲ +860	12,64%
Žilinský kraj	42 185	▲ +490	11,72%
Banskobystrický kraj	68 682	▲ +341	19,60%
Prešovský kraj	82 024	▲ +628	18,43%
Košický kraj	73 886	▲ +534	17,78%
Slovenská republika	395 445	▲ +3 808	13,16%

Zdroj: <http://dlznik.zoznam.sk/nezamestnanost/presovsky-kraj>

5.3.2 Statek u Dašků

Statek u Dašků je zemědělským podnikem, farmou zaměřenou na soukromé podnikání. Bohatě orientovaná rostlinná výroba produkuje unikátní rostlinu Ostropestřce mariánského. Jeho léčivé a povzbuzující účinky mají mnohostranné využití. Snad největší atrakcí je jelení farma, která nabízí nezapomenutelné zážitky při pozorování zvířat, které se běžně vyskytují ve volné přírodě. Z pohledu venkovského cestovního ruchu s důrazem na agroturistiku se v tomto případě nejedná o ryze agrofarmu. Oproti předchozímu objektu je zemědělská činnost více orientovaná na výše zmíněnou rostlinnou výrobu a pěstování Ostropestřce mariánského.

Obrovská výhoda oproti slovenské agrofarmě spočívá v tom, že má statek vlastní ubytování, které zahrnuje 25 lůžek v kompletně vybavených pokojích. Ubytování turistů tak mají skvělou šanci pozorovat jeleny a laňky pasoucí se na rozlehlých travnatých pozemcích statku. Díky této jelení farmě je výsledný produkt tohoto statku v jistém směru jedinečný a zajímavý. Bohužel v tomto případě postrádám činnosti, při kterých by se lidé přímo a aktivně zapojili a dotvářeli by tak výsledný produkt.

Pro zajímavost jsem se ještě pokusila zjistit míru nezaměstnanosti, která provází Královehradecký kraj. Z příložené tabulky vyplývá, že míra nezaměstnanosti je o více než polovinu nižší než míra nezaměstnanosti v Prešovském kraji na Slovensku. Důvodem je i skutečnost, že je Česká republika o krok vpřed. Tento fakt jsem již uvedla při počátečním hodnocení obou zemí z ekonomického hlediska.

Tabulka č. 3 Míra nezaměstnanosti v Královehradeckém kraji 02/11

okres	Počet nezaměstnaných*		Míra nezaměstnanosti (v pct.)	
	únor	leden	únor	leden
Hradec Králové	6522 (6798)	6634 (6819)	7,3	7,5
Jičín	3581 (3691)	3682 (3780)	8,5	8,7
Náchod	4734 (4977)	4813 (4995)	8,7	8,9
Rychnov nad Kněžnou	2874 (2975)	2948 (3040)	7,0	7,2
Trutnov	5947 (6134)	6057 (6228)	9,7	9,8
kraj	23.658 (24.575)	24.134 (24.862)	8,2	8,4

Zdroj: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/nezamestnanost-v-hradeckem-kraji-v-unoru-klesla-na-8-2-procenta-41374/>

Tabulka č. 4 Návrhy dalšího směřování

Agrogroup Kamenica	Statek u Dašků
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajistit, vybudovat ubytovací zařízení s kapacitou 30 míst, které poskytne nové pracovní příležitosti v kraji, který se zmítá ve velké míře nezaměstnanosti ▪ v rámci stravování doplnit jídelní lístek o tamní speciality a tradiční jídla ▪ zavést rodné listy pro jehňátka s cílem udržet si cílovou skupinu rodiny s dětmi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ doplnit a dotvořit výsledný produkt statku tak, aby sledoval cíle několika zájmových skupin ▪ zavést sportovní a další rekreační aktivity ▪ zavést praktickou výuku v reálném prostředí statku pro studenty ekonomicko-zemědělských oborů (možnost čerpat finanční prostředky z fondů EU)

Zdroj: autorka, vlastní zpracování

6 Možnosti finančních podpor v rámci Evropské unie

V aktuálním programovacím období 2007 - 2013 mají Česká a Slovenská republika vyčleněny určitý objem finančních prostředků. Cílem je zajistit zvýšení konkurenceschopnosti, posílit hospodářskou a sociální stránku zemí, a tím dorovnávat rozdíly, které mezi regiony existují. To se děje právě prostřednictvím fondů EU, které představují jakési nástroje financování a jsou spravovány, monitorovány a hodnoceny nejvyššími institucemi EU.

Další prioritou je, aby byl rozvoj, jehož se snaží EU prostřednictvím finančních nástrojů dosáhnout udržitelný a vytvářel tak podmínky pro fungování společnosti, která bude konkurenceschopná a dychtivá po zavádění inovačních procesů, aby tak zajistila co největší zaměstnanost. V tomto směru je význam existence a funkčnosti fondů obrovský, protože doplňují peníze do sektorů ekonomiky a pomáhají tak zlepšit ekonomickou a sociální úroveň členských států.

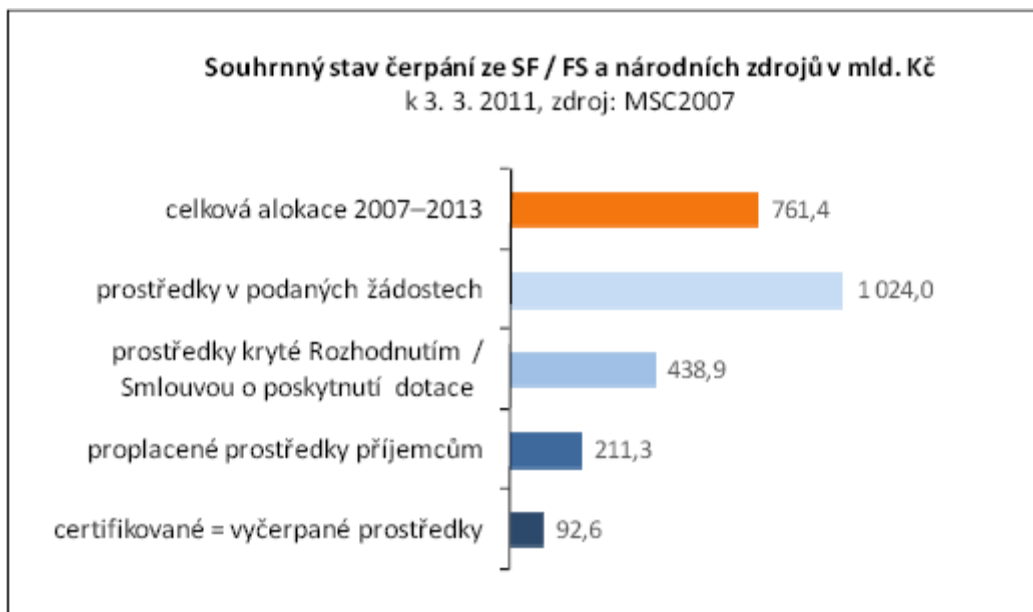
V současnosti existuje několik možností a prostředků na získání podpory podnikání ve venkovské turistice a agroturistice. Záleží jen a jen na šikovnosti žadatele, který se rozhodne pro vypracování projektu, který mu napomůže čelit konkurenci a zároveň tvořit ekonomický zisk.

Potencionální žadatel musí využívat dostupné množství finančních prostředků, a to jak z vlastních zdrojů tak z fondů Evropské unie, aby mohla být vize projektu zrealizována. Aby se nutnost realizace projektu dostala do povědomí veřejnosti, je vhodné podpořit daný projekt marketingovou a mediální cestou, nemusí to být omezeno jen na regionální úroveň.

Před samotnou realizací projektu je nutné mít k dispozici maximálně možné a dostupné množství informací a dat, které musí tvořit základní pilíř pro úspěšné zahájení nového projektu. Spolupráce s odborníky v daných oborech je nezbytná.

Na programové období 2007 -2013 má Česká republika přiděleno více než 26 miliard EUR, což představuje jedinečnou možnost získat finance pro přípravu a realizaci projektů.

Graf č. 7 Stav čerpání finančních prostředků v ČR

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/e4b7fc9d-32cd-4e2c-91a5-a63876bec205/MM-unor-2011>

V roce 2007 začala Evropská komise jednání o NSRR pro nadcházející programovací období 2007 - 2013. Slovenské republice se tak naskytla možnost čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů a Kohézniho fondu, a to v celkové hodnotě 11,3 mld.€.

Podpora komplexních turistických programů, které nabízejí letní i zimní aktivity, patří do jednoho z cílů rozvoje cestovního ruchu. Dalším významným cílem je podpora investic do oblastí cestovního ruchu, které mají velký potenciál k tomu, aby přispěli k rozvoji ne jen regionů, ale celé Slovenské republiky. Naplnění těchto cílů představuje zvýšení atraktivity pro dané území. Tím, že Slovensko je charakteristické národními zvláštnostmi, je důležité tyto přednosti i nadále rozvíjet a zvelebovat. Nabízí se tedy obrovská možnost pro realizaci projektů, které se zaměřují na měkké formy cestovního ruchu a podnikatelé by měli tuto šanci jednoznačně využít, protože rozvojem svého podnikání vyšlou příznivý signál do celého ekonomicky oslabeného regionu.

Graf č. 8 Stav čerpaní finančních prostředků v SR

Název operačního programu	Závazok 2007-2013 v EUR	Podiel čerpania ku koncu februára 2011	Podiel čerpania ku koncu januára 2011
OP Vzdelávanie	617 801 578	8,31%	8,11%
OP Zamestn. a sociálna inkľúzia	881 801 578	18,67%	18,41%
OP Informatizácia spoločnosti	988 095 405	3,15%	2,62%
OP Životné prostredie	1 820 000 000	8,42%	6,31%
Regionálny OP	1 554 503 927	22,44%	19,54%
OP Doprava	3 206 904 595	16,88%	16,85%
OP Zdravotníctvo	250 000 000	22,84%	19,33%
OP Konkurenc. a hosp. rast	777 000 000	18,58%	17,71%
OP Technická pomoc	97 601 421	27,95%	27,95%
OP Bratislavský kraj	95 207 607	16,40%	13,76%
OP Výskum a vývoj	1 209 415 373	12,62%	9,91%
SPOLU	11 498 331 484	14,68%	13,42%

Zdroj: <http://eurofondy.webnode.sk/clanky-a-komentare/cerpanie-eurofondov/>

7 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo na základě teoretického konceptu posoudit a stanovit předpoklady pro další rozvoj venkovské turistiky a její specifické formy agroturistiky, a to v České a Slovenské republice.

Podnikání ve venkovském cestovním ruchu má některé zvláštnosti. Zapojování obcí a podnikatelů do rozvoje cestovního ruchu je ovlivněno cíli, které sledují jednak návštěvníci a jednak podnikatelé.

Návštěvníci chtějí strávit dovolenou ve zdravém a netradičním prostředí, spojenou s neformálním návratem k přírodě a hodnotám, které reprezentuje venkov (způsob života, tradice a půvab venkova, vztah k přírodě), jakož i prováděním tělesných aktivit s cílem péče o zdraví rodiny, zvláště dětí, plnohodnotné stravování apod. Toto si musí uvědomit i podnikatelé - poskytovatelé služeb. Musí mít na paměti, že uspokojováním potřeb návštěvníků mohou zhodnocovat zemědělské produkty vlastní výroby, stimulovat rozvoj a zachování řemeslných tradic venkova, zachovat a zvelebovat lidovou architekturu, lidové umění a tradice a tak ekonomicky stabilizovat venkov, čili vytvářet pracovní místa, zajistit stálý příjem a zlepšovat sociální situaci. Pro agropodnikatele znamená cestovní ruch doplňkový příjem ke zlepšení ekonomické situace.

Agroturistika má v Čechách podobu hypoturistiky nebo cykloturistiky, stává se, že se s ní spojuje i vinohradnictví. V neposlední řadě zde patří i farmy, které provozují „prodej ze dvora“, kde nabízejí mléko, sýry, jogurt, maso, ovoce, zeleninu a mnohé jiné čerstvé produkty z domácí výroby.

Venkovská turistika a agroturistika se na Slovensku o něco více přibližují samotné podstatě těchto měkkých forem cestovního ruchu. Na Slovenských farmách převládá nad chovem koz a skotu, právě chov ovcí. Následně dochází ke zpracování a výrobě toho nejčastějšího produktu, kterým je sýr, brynza a žinčica.

V obou zemích má však venkovská turistika a agroturistika své patrné nedostatky, na které je potřeba se zaměřit při plánování dalších podnikatelských aktivit. Čistá forma venkovské turistiky a agroturistiky u nás v ČR a SR ještě dlouho nebude fungovat, protože i když jsou země historicky, kulturně a přírodně vybaveny, chybí tam při modelování produktu jistá forma nápaditosti, inovace a smysl pro komplexnost.

V první řadě je třeba si uvědomit, že provozování venkovské turistiky a agroturistiky je velmi náročnou činností a vyžaduje individuální přístup. Existuje mnoho hygienických a bezpečnostních předpisů, které musejí podnikatelé dodržovat, a to bez výjimky. Tím, že se na farmě volně pohybují zvířata, je zde velká pravděpodobnost, že může dojít k úrazu či zranění, proto musí být agropodnikatelé a hospodáři velmi obezřetní.

Za druhé je třeba věnovat dostatečnou péči formování produktu cestovního ruchu, aby byl atraktivní a aby jeho ekonomický přínos odrážel snahu, která stojí za provozováním agrofarmy.

Nedá se říci, že venkovská turistika a agroturistika patří mezi novinky, protože už za dob Rakousko - Uherska existovaly podobné formy cestovního ruchu a byly dost rozšířené a oblíbené. Letní pobyty na statcích měly spíše rodinný charakter. Z podrobného srovnání vyplývá, že čistá forma agroturistiky si v Čechách ani na Slovensku nenajde své zastoupení, spíše se přiblíží venkovské turistice, která však také může velmi výrazným způsobem přispět k ekonomickému oživení regionu a v neposlední řadě také zajistit rozkvět venkova.

Seznam zkratk:

CR	-	cestovní ruch
ČR	-	Česká republika
EAFRD	-	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova <i>European Agricultural Rural Development Fund</i>
ERDF	-	Evropský fond pro regionální rozvoj <i>European Regional Development Fund</i>
ESF	-	Evropský sociální fond <i>European Social Fund</i>
EU	-	Evropská Unie <i>The European Union</i>
HDP	-	hrubý domácí produkt
HNP	-	hrubý národní produkt
NPR	-	národní přírodní rezervace
NUTS I	-	od 3 000 000 do 7 000 000 obyvatel
NUTS II	-	od 800 000 do 3 000 000 obyvatel
NUTS III	-	od 150 000 do 800 000 obyvatel
NUTS	-	Nomenklatura územních statistických jednotek <i>Nomenclature des Unites Territoriales Statistique</i>
PR	-	přírodní rezervace
SK	-	Slovenská republika
WTO	-	Světová organizace cestovního ruchu <i>World Tourism Organisation</i>

8 Seznam použitých zdrojů

BUJALKOVÁ, Mária. *Gazdovský dvor. Agroturistika*. 16. vyd. Nitra: NOI, Ústav vedecko-technickýj informácií pre pôdohospodárstvo, 1994.

ISBN 80-85330-13-X.

DOCIOVA, Eva, HALÁS, Ľudovít, HÚSKA, Jozef a kol. *Katalóg zariadení agroturizmu na Slovensku*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská poľnohospodárska a potravinová komora, 1994. ISBN 80-88731-05-4.

ELTERICH, Joachim, NAGYOVÁ, Ľudmila. *Stratégia rozvoja vidieka na Slovensku*.

1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 1997.

ISBN 80-7137-383-4.

GONDOVÁ, Malvína, REED, Tilly, TVRDOŇOVÁ, Jela. *Rozvoj pondikania vo vidieckej turistike a agroturistike*. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora. Agentúra pre rozvoj vidieka Nitra, Nitra-print s.r.o., 1997. ISBN 80-967880-0-0.

HABÁN, Miroslav, OTEPKA, Pavol. *Agroturistika*. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, 2004. ISBN 80-8069-451-6.

HRABÁNKOVÁ, Magdaléna, ROLÍNEK, Ladislav, ŘEHOŘ, Petr a kol. *Přístupy k harmonizaci Evropského modelu zemědělství na podmínky regionů ČR*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, Editační středisko, 2008. ISBN 978-80-7394-133-8.

HÚSKA, Jozef a kol. *Agroturistika, príroda a poľnohospodárstvo*. 1. vyd. Nitra: Vysoká škola poľnohospodárska v Nitre, Agronomická fakulta, 1995.

ISBN 80-7137-186-6.

- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3247-3.
- LACINA, Karel, ŠTYRSKÝ, Jiří, BRYCHTOVÁ, Šárka. *Research Report I. Partnerství pro cestovní ruch na regionální úrovni*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2007. ISBN 978-80-7194-974-9.
- PAPCUNOVÁ, Viera, BALÁŽOVÁ, Eva, JARÁBKOVÁ, Jana. *Cestovní ruch a samospráva*. Nitra: Municipalia, 2007. ISBN 978-80-8069-862-1.
- POLÁČEK, Michal, BUŠNIAKOVÁ, Eva, GÚČIK, Marián. *Ekonomika cestovního ruchu*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-08-00051-1.
- POUROVÁ, Marie. *Agroturistika*. 1. vyd. PRAHA: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Credit, 2002. ISBN 80-213-0965-2.
- POUROVÁ, Marie, STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika. Zlepšení marketingových a odborných zanlostí provozovatelů agroturistických farem*. 1. vyd. Klatovy: AgAKcent, 2003. ISBN 80-903093-5-6.
- ROSA o.p.s. *Agroturistika – praktický rádce*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská společnost pro ochranu přírody o.p.s., 2002. ISBN 80-239-0132-X.
- STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. 1. vyd. Praha: Profi Press, 2005. ISBN 80-86726-14-2.
- ŠIMKOVÁ, Eva, PETŘÍČKOVÁ, Lucie, MAZAČOVÁ, Markéta a kol. *Projekt Organizace agroturistiky a incentívni turistiky v Pardubickém kraji*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus při Univerzite Hradec Králové, 2008. ISBN 978-80-7041-7423.

TRNKOVÁ, Olga, SLÁMOVÁ, Dana, WICHSOVÁ, Marie a kol. *Územní a cestovní ruch*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, 1993. ISBN 8-7079-123-3.

Internetové zdroje:

CENIA. Česká informační agentura životního prostředí. *Ekoznačení. Ekologicky šetrné výrobky. O ekoznačení*. Dostupný z www: <http://www.ekoznacka.cz/>

CESTOVNÝ RUCH. *Charakteristika a predpoklady CR: subjekt a objekt CR: druhy a formy CR*. Dostupný z www: <http://onlinelearn.blog.cz/0906/cestovny-ruch-cr-charakteristika-a-predpoklady-cr-subjekt-a-objekt-cr-druhy-a-formy-cr>

EUEOPA 2020. *Bohatstvo regiónov záleží na ľuďoch, tvrdia experti*. Dostupný z www: <http://www.euractiv.sk/europa-2020/clanok/bohatstvo-regionov-zalezi-na-ludoch-tvrdia-experti-016738>

EUROFONDY. *Čerpanie eurofondov*. Dostupný z www: <http://eurofondy.webnode.sk/clanky-a-komentare/cerpanie-eurofondov/>

EVROPSKÁ UNIE. *Politiky EU. Regionalni politika*. Dostupný z www: <http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>

FONDY EVROPSKÉ UNIE. *Slovník pojmů. Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF - European Regional Development Fund)*. Dostupný z www: <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e>

HORVÁTHOVÁ, Miriam. *Regionálny rozvoj a neziskové organizácie. Regional development and non profit organizations*. (PDF). Dostupný z www: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/06.pdf

INFORMÁCIA O NSPRV. *Informácia o Národnom Strategickom pláne rozvoja vidieka.* Dostupný z [www: http://www.regionforum.sk/data/Download/Narodny_strategicky_plan_rozvoja_vidieka_2007-2013.pdf](http://www.regionforum.sk/data/Download/Narodny_strategicky_plan_rozvoja_vidieka_2007-2013.pdf)

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. *Nezaměstnanost v hradeckém kraji v únoru klesla na 8,2 procenta.* Dostupný z [www: http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/nezamestnanost-v-hradeckem-kraji-v-unoru-klesla-na-8-2-procenta-41374/](http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/nezamestnanost-v-hradeckem-kraji-v-unoru-klesla-na-8-2-procenta-41374/)

KUDY Z NUDY. *Co je „zelená turistika“? A kdo jsou „zelení turisté“?* Dostupný z [www: http://www.kudyznudy.cz/cs/aktuality/2008-08-08-zelena-turistika.html](http://www.kudyznudy.cz/cs/aktuality/2008-08-08-zelena-turistika.html)

LOŠŤÁK, Michal. *Sociální a regionální rozvoj.* Dostupný z [www: https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224](https://moodle.czu.cz/course/view.php?id=4224)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007–2013.* Dostupný z [www: http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/e4b7fc9d-32cd-4e2c-91a5-a63876bec205/MMZ-unor-2011](http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/e4b7fc9d-32cd-4e2c-91a5-a63876bec205/MMZ-unor-2011)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Zdroje financování z EU v období 2007-2013. Evropská územní spolupráce.* Dostupný z [www: http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/evropska-uzemni-spoluprace/1001573/42525/](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/evropska-uzemni-spoluprace/1001573/42525/)

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova. Podnikání v cestovním ruchu na vekově: Cestovní ruch a agroturistika.* Dostupný z [www: http://www.kcilf.cz/wp-content/uploads/2010/07/CestovnC3%AD-ruch-a-agroturistika.pdf](http://www.kcilf.cz/wp-content/uploads/2010/07/CestovnC3%AD-ruch-a-agroturistika.pdf)

PODPORA PODNIKÁNÍ, DOTACE. *Zdroje financování z EU v období 2007-2013. Program rozvoje venkova.* Dostupný z [www: http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/program-rozvoje-venkova/1001615/Ci](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/program-rozvoje-venkova/1001615/Ci)

POLNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA. *Politika rozvoja vidieka 2007-2013.* Dostupný z [www: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sk.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sk.htm)

REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ. *Európska územná spolupráca.* Dostupný z [www: http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/europska-uzemna-spolupraca](http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/europska-uzemna-spolupraca)

REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ. *Regionálna politika v EÚ.* Dostupný z [www: http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/regionalna-politika-v-eu](http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/zoznam_liniek/regionalna-politika-v-eu)

REGIONÁLNÍ POLITIKA EU. *Cíle regionální politiky.* Dostupný z [www: http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU](http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU)

ROUTES. *Access to training.* Dostupný z [www: http://www.vioregio.sk/sk/vzdelavanie/prirucka/prespektivy_cr_v_europe.php](http://www.vioregio.sk/sk/vzdelavanie/prirucka/prespektivy_cr_v_europe.php)

VENKOVSKÝ CESTOVNÍ RUCH A JEHO VÝZNAM. *Venkovský cestovní ruch a jeho význam.* (PDF). Dostupný z [www: http://ucr.uhk.cz/documents/Venkovsky_CR/text/VT.pdf](http://ucr.uhk.cz/documents/Venkovsky_CR/text/VT.pdf)

VÝVOJ V ODVĚTVÍCH. *Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybolov.* Dostupný z [www: http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html](http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html)

WORLD TOURISM ORGANISATION. *Why Tourism. Tourism – an Economic and Social Phenomenon.* Dostupný z [www: http://unwto.org/en/about/tourism](http://unwto.org/en/about/tourism)

ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA. *Možnosti financování v rámci společné zemědělské politiky.* Dostupný z [www:
http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_cs.htm)

ZOZNAM. *Nezamestnanosť v Prešovskom kraji.* Dostupný z [www:
http://dlznik.zoznam.sk/nezamestnanost/presovsky-kraj](http://dlznik.zoznam.sk/nezamestnanost/presovsky-kraj)

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1	Podíl politiky soudržnosti na fin. perspektivách od roku 1988	34
Graf č. 2	Podíl zaměstnanosti v odvětví na celkové zaměstnanosti	43
Graf č. 3	Zaměstnanost v agrosektoru, Slovensko a sousední státy	48
Graf č. 4	Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období 2009	49
Graf č. 5	Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období 2010	50
Graf č. 6	Výskyt klíčového slova "agroturistika" v médiích (tisk, rozhlas a TV) za období od začátku roku 2011.....	52
Graf č. 7	Stav čerpání finančních prostředků v ČR	64
Graf č. 8	Stav čerpání finančních prostředků v SR	65

Seznam obrázků

Obrázek č. 1	Základní složky cestovního ruchu	16
Obrázek č. 2	Označení pro ekologicky šetrné výrobky	28
Obrázek č. 3	Region jako otevřený systém, jeho vstupy a výstupy	31
Obrázek č. 4	Turistické oblasti České republiky	41
Obrázek č. 5	Turistické oblasti Slovenské republiky	44

Seznam tabulek

<i>Tabulka č. 1</i>	Údaje o ubytování ve venkovských oblastech podle EU... 51
<i>Tabulka č. 2</i>	Míra nezaměstnanosti v Prešovském kraji 02/11 60
<i>Tabulka č. 3</i>	Míra nezaměstnanosti v Královehr. kraji 02/11..... 61
<i>Tabulka č. 4</i>	Návrhy dalšího směřování 62

9 Přílohy

Příloha č. 1 Fotografie, Agrogroup Kamenica a okolí

Příloha č. 2 Fotografie, Statek u Dašků

Příloha č. 3 Regiony NUTS v České republice

Příloha č. 4 Regiony NUTS na Slovensku

Příloha č. 5 Rodní list

Příloha č. 6 Zpráva o stavu podnikatelského prostředí v SR, 2010

Příloha č. 1 Fotografie, Agrogroun Kamenica a okolí

Děti z matěrské školky na exkurzi

Zdroj:
autorka

Domáci výrobky ze sýru a ryby z farmářského rybníku

Zdroj: autorka

Kamenica u Sabinova trh plemenních beranů 2009 (1)

Zdroj: autorka

Kamenica u Sabinova trh plemenních beranů 2009 (2)

Zdroj: autorka

Kamenica u Sabinova trh plemenních beranů 2009 (3)

Zdroj: autorka

Agrogroup Kamenica - Cigája

Zdroj: autorka

Agrogroup Kamenica – Koza hnědá

Zdroj: autorka

Agrogroup Kamenica – Páv modrý

Zdroj: autorka

Agrogroup Kamenica – Emu hnědý (1)

Zdroj: autorka

Agrogroup Kamenica – Emu hnědý (2)

Zdroj: autorka

Jeskyně u Kamenického hradu

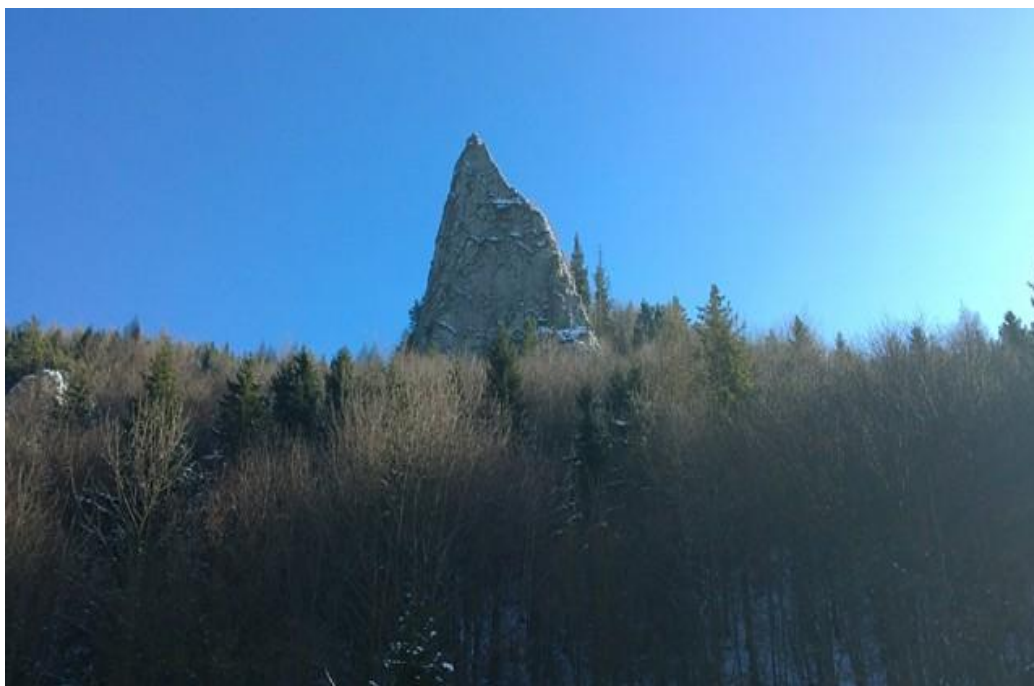
Zdroj: <http://agrogrouppkamenica.sk/fotografie/jaskyna.pdf>

Zadní skály

Zdroj: <http://agrogrouppkamenica.sk/fotografie/zskaly.pdf>

Sokolová skála (1)

Zdroj: autorka

Sokolová skála (2)

Zdroj: <http://agrogrouppkamenica.sk/fotografie/sskala.pdf>

Zřícenina Kamenického hradu

Zdroj: <http://agrogroupkamenica.sk/fotografie/hrad.pdf>

Zimní projížďka na saních

Zdroj: autorka

Slovenský teplokrevník

Zdroj: autorka

Zimní aktivity na farmě

Zdroj: autorka

Okolí agrofarmy, gril a posezení

Zdroj: autorka

Západ slunce

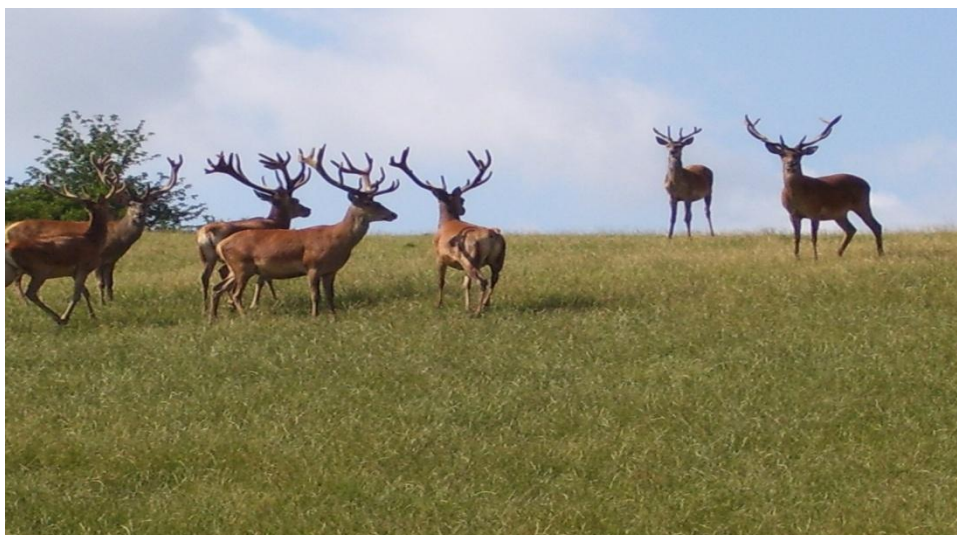
Zdroj: autorka

Příloha č. 2 Fotografie, Statek u Dašků

Zdroj: <http://www.statekudasku.cz/clanky/ostropestrec-mariansky.html>

Jelení farma (1)

Zdroj: <http://www.naradosti.estranky.cz/fotoalbum/jeleni-farma/jeleni---stado/>

Jelení farma (2)

Zdroj: <http://www.naradosti.estranky.cz/fotoalbum/jeleni-farma/jeleni---stado/>

Penzion Na Radosti

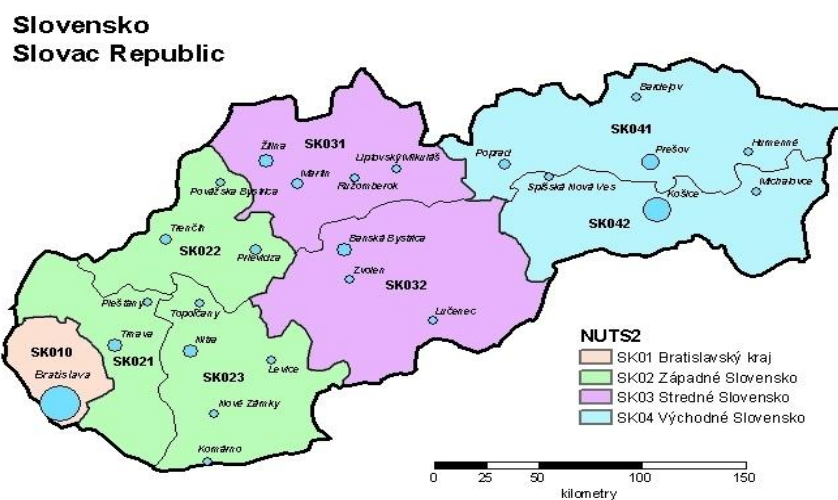
Zdroj: <http://www.naradosti.estranky.cz/>

Příloha č. 3 Regiony NUTS v České republice

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/regionalni-politika-evropske-unie/1001573/44179/>

Příloha č. 4 Regiony NUTS na Slovensku

Zdroj: <http://notes3.czso.cz/cs>

Rodný list ovečky

Meno ovečky:

Dátum narodenia:

Miesto narodenia:

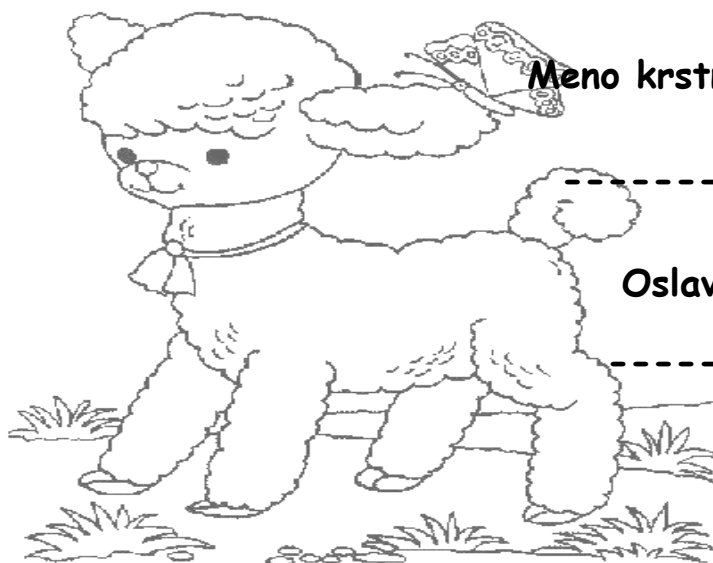
Váha ovečky:

Farba vlny:

Meno krstného otca alebo mamky

Oslava prvých narodenín „1“

Zdroj: autorka

Príloha č. 6 Zpráva o stavu podnikateľského prostredia v SR, 2010

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

EUROFONDY

Pavel Sibyla, týždenník TREND
Martin Kováč, Združenie miest a obcí Slovenska

Základné informácie

Slovenská republika požiadala Európsku komisiu o financovanie zo štrukturálnych fondov v roku 2003, ešte pred prijatím krajiny za člena EÚ. Na roky 2004 až 2006 jej bolo pridelených spolu 1,041 miliardy eur zo štrukturálnych fondov a 0,663 miliardy eur z Kohézneho fondu. Peniaze rozdelené do štyroch operačných programov (OP) v zmysle pravidla n+3 (prostriedky z fondov EÚ sa môžu čerpať ešte tri roky po schválení projektu) boli k 31. máju 2010 podľa údajov Ministerstva financií vyčerpané na 99,70 percenta.

Čerpanie peňazí upravoval Národný rozvojový plán a malo ho na starosti šesť riadiacich orgánov, ktorými boli Ministerstvo dopravy, Ministerstvo hospodárstva, Ministerstvo pôdohospodárstva, Ministerstvo životného prostredia, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Finančná alokácia pre Slovensko na roky 2007 – 2013 predstavuje už sumu 13,343 miliardy eur, ktoré krajina môže čerpať z Európskeho sociálneho fondu (ESF), Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), Kohézneho fondu (KF), Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) a Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo (EFF). Spolu s kofinancovaním štátu predstavuje celkový rozpočet Slovenska na roky 2007 – 2013 sumu 14,707 miliárd eur.

V prepočte na sedem rokov sú to vyše dve miliardy eur ročne. Úradníci schvaľujúci rozdeľovanie eurofondov tak priamo rozhodujú o čiastkach dosahujúcich ročne celé tri percentá hrubého domáceho produktu Slovenska (v priemere za celé sedemročné obdobie). Majú tak pod palcom bezmála desatinu všetkých verejných výdavkov. Pritom z celkových verejnej výdavkov drvivú väčšinu tvoria tzv. obligatórne výdavky (mzdy verejných zamestnancov, sociálne dávky, dôchodky a iné platby vyplývajúce zo zákona) a politici reálne môžu ovplyvňovať použitie len zostávajúcej, nepomerne menšej časti zdrojov, ktoré sú k dispozícii na tzv. mandatórne výdavky. Z nich mimoriadne významnú časť tvoria práve eurofondy. Keďže nie sú súčasťou jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu (s výnimkou spolufinancovania štátu), pri nakladaní s nimi absentuje tvrdé rozpočtové obmedzenie a neraz akýkoľvek tlak na reálnu efektívnosť.

Vláda, ktorá vzišla z parlamentných volieb v roku 2006, schválila v decembri toho istého roka schválila Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013 (NSRR) upravujúci ciele a spôsob čerpania prostriedkov z fondov EÚ. Boli zadefinované tri strategické priority, štyri horizontálne priority a jedenásť operačných programov (OP) s nasledovnými finančnými alokáciami (v miliardách eur):

1. Regionálny OP – 1,445
2. Životné prostredie – 3,600
3. Doprava – 6,414
4. Informatizácia spoločnosti – 0,993

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

5. Výskum a vývoj – 1,209
6. Konkurencieschopnosť a hospodársky rast – 0,772
7. Zdravotníctvo – 0,250
8. Technická pomoc – 0,098
9. Bratislavský OP – 0,087
10. Zamestnanosť a sociálna inklúzia – 0,882
11. Vzdelávanie – 0,618

Okrem toho alokácia na čerpanie podpory v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka z EAFRD predstavuje 1,969 miliardy eur, z Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo môže Slovensko čerpať 0,014 miliardy eur.

Riadiacimi orgánmi pre jednotlivé OP sa stali nasledovné ministerstvá:

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja – Regionálny operačný program (ROP), Bratislavský kraj (OPBK), Technická pomoc (OPTP)

Ministerstvo životného prostredia – Životné prostredie (OPŽP) Ministerstvo hospodárstva – Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OPKHR)

Ministerstvo školstva – Výskum a vývoj (OPVV), Vzdelávanie (OPV)

Ministerstvo zdravotníctva – Zdravotníctvo (OPZ)

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny – Zamestnanosť a sociálna inklúzia (OPZSI)

Úrad vlády – Informatizácia spoločnosti (OPIS)

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií – Doprava (OPD)

Centrálnym koordinačným orgánom pre všetky OP bolo vyše tri roky Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR. V snahe ukázať odhodlanie v kríze šetriť výdavky vlády na vlastný aparát – ten sa aj v čase recesie a poklesu príjmov štátu ďalej rozrastal – vláda 15. januára 2010 schválila novelu zákona o organizácii ústrednej štátnej správy, ktorú vzápätí schválila aj Národná rada SR. Ministerstvo výstavby sa podľa nej od 1. júla 2010 rozčlenilo medzi rezort hospodárstva a ministerstvo pôdohospodárstva, pod ktoré mala prejsť aj agenda zrušeného Ministerstva životného prostredia. Nová vláda sa však rozhodla rezort životného prostredia obnoviť a veľkú časť agendy bývalého ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja presunúť do rezortu dopravy.

Centrálnym koordinačným orgánom pre eurofondy sa načas stal Úrad vlády, ktorý tiež mal riadiť OP Technická pomoc (po zmene kompetenčného zákona táto zodpovednosť prejde na rezort dopravy). Aby to prinieslo posun k lepšiemu, technickú pomoc v rámci OP TP ako aj technickú asistenciu v rámci jednotlivých OP je potrebné využiť na realizáciu zmysluplných štúdií a analýz s cieľom identifikovať možnosti lepšieho využívania fondov, zlepšenia programovania a monitoringu za účasti sociálno-ekonomických partnerov.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

Doteraz technická pomoc a asistencia slúžila väčšinou na krytie platov a technického vybavenia kancelárií euroúradníkov a v značnej miere na krytie rôznych štúdií, analýz a poradenstva, ktoré v mnohých prípadoch vyvolávajú otázky. Tí sociálno-ekonomickí partneri (zástupcovia miest, obcí, samosprávnych krajov, zamestnávateľov, odborné zväzy, mimovládne organizácie a pod.), ktorí by mali čo povedať a navrhnúť na zlepšenie systému riadenia fondov, tak – v porovnaní s vytendrovanými firmami, ktoré spracúvajú analýzy a štúdie – nemajú zodpovedajúce možnosti a podmienky na to, aby spracovali a predložili svoje poznatky, analýzy, pripomienky a systémové podnety.

Ku koncu roku 2009 objem zazmluvnených prostriedkov z rámca na roky 2007 – 2013 dosiahol úroveň 27 percent z celkového rozpočtu eurofondov pre SR, čo podľa spoločnosti KPMG radí Slovensko na 6. miesto spomedzi desiatich nových členských štátov EÚ (Bulharsko, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko). Prvé Estónsko za tri roky zakontrahovalo 44 percent, druhá Litva 41 a tretie Maďarsko 39 percent.

Objem vyčerpaných financií predstavoval ku koncu vlaňajška iba približne 5 percent, čo radí Slovensko až na siedme miesto. Ďaleko lepšie si počínalo Slovinsko s 18 percentami vyčerpaných prostriedkov, Litva (17 %) či Lotyšsko (13 %). Čerpanie na Slovensku aj o pol roka neskôr – k júnu 2010 – dosahovalo ešte necelých osem percent z celkovej alokácie. Nízke čerpanie však nie je jediným a ani najväčším problémom, ktorý rozdeľovanie eurofondov na Slovensku sprevádza.

Nasledovné zistenia vychádzajú z prieskumu realizovaného analytickou jednotkou TREND Analyses, do ktorého sa zapojilo 213 podnikateľov a vrcholových manažérov firiem. Ďalej z miniprieskumu realizovaného medzi majiteľmi a riaditeľmi firiem zaoberajúcich sa tvorbou projektov na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, ich monitorovaním a poradenstvom (21 oslovených spoločností, odpovede poslala necelá polovica, s tromi boli uskutočnené osobné rozhovory). Závety analýzy sa opierajú aj o Správu Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ) SR o kontrole čerpania prostriedkov z fondov EÚ v roku 2009 a správu spoločnosti KPMG s názvom EU Funds in Central and Eastern Europe.

Cennými postrehmi k analýze prispeli aj pracovníci estónskej pobočky spoločnosti KPMG. Informácie o skúsenosti Írska s čerpaním eurofondov pochádzajú zo štúdií The Effects Of Structural Funds on Ireland's Development a The Irish Economic Boom. Pri analýze boli tiež vzaté do úvahy strategické a procesné odporúčania krajín EÚ6 pre nové členské krajiny na roky 2007 – 2013 k štrukturálnym fondom EÚ, a tiež hodnotiace a analytické materiály, ktoré k problematike eurofondov spracovalo Združenie miest a obcí Slovenska.

Hlavné zistenia

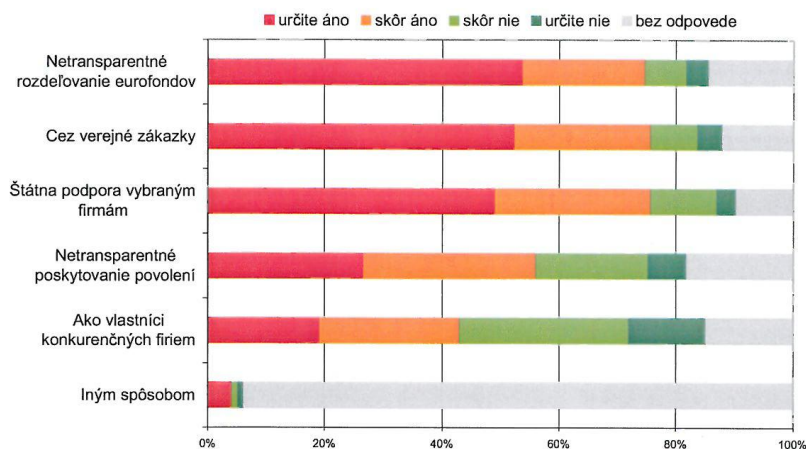
Medzi najvypuklejšie problémy v systéme rozdeľovania eurofondov patrí **netransparentnosť procesov** a z toho vyplývajúce podozrenie – často oprávnené – z neférovej súťaže. Netransparentnosť hodnotiacej komisie zaradila väčšina firiem zaoberajúcich sa prípravou

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

projektov na čerpanie eurofondov medzi najväčšie prekážky férovému a efektívnemu čerpaniu peňazí.

Že eurofondy významne ovplyvňujú biznis a podnikateľskú klímu v krajine podčiarkujú aj odpovede väčšiny podnikateľov a manažérov v prieskume TREND Analyses. Až tri štvrtiny z nich odpovedali, že štát netransparentným rozdeľovaním eurofondov ovplyvňuje férovosť súťaže v ich odvetví, iba 11 % respondentov si myslí opak (zvyšných 14 % nevedelo odpovedať). Porovnanie s výsledkami rovnakého prieskumu z roku 2006 ukazuje, že už vtedy prevládajúca nedôvera v korektnosť procesu rozdeľovania eurofondov sa za uplynulé roky zmenila už na negatívne presvedčenie. Podiel kategorických odpovedí „určite áno“ (= rozdeľovanie eurofondov ovplyvňuje férovosť súťaže v odvetví) sa viac ako zdvojnásobil až na 54 %. Negatívny vplyv eurofondov na biznis je pociťovaný ešte silnejšie ako vplyv verejných zákaziek či štátnej podpory vybraným firmám. Je teda zrejmé, že viac ako k zamýšľanému odstraňovaniu regionálnych rozdielov v rámci EÚ prispievajú eurofondy na Slovensku k vytváraniu nových nerovností.

Štátne a samosprávne inštitúcie ovplyvňujú férovosť súťaže v odvetví

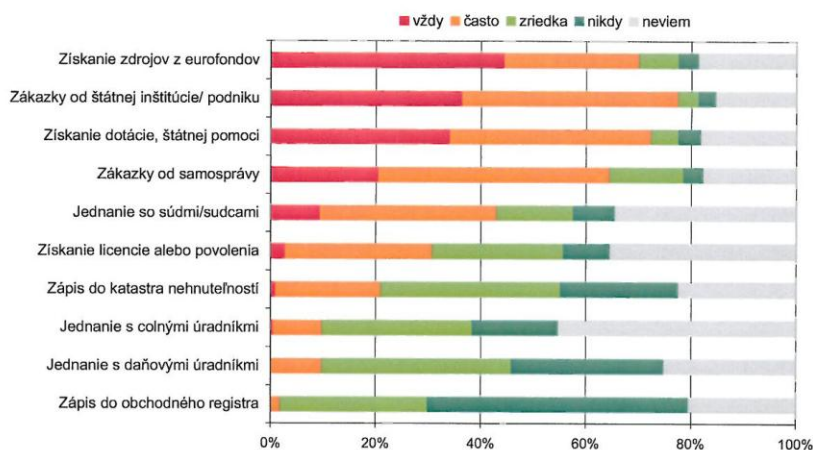
PRAMEN: Prieskum TREND Analyses, máj 2010

Mimoriadne závažný a podľa mnohých zainteresovaných aj rozšírený je problém korupcie pri schvaľovaní žiadostí o nenávratnú podporu z eurofondov. Prítomnosť korupcie tak na strane úradníkov ako aj na strane konkurencie pripustili s výnimkou jedného respondenta všetky oslovené firmy aktívne v získavaní eurofondov, ktoré na dotazník TRENDU reagovali. Príznačné je, že žiaden z respondentov nechcel byť pri rozhovore na danú tému citovaný. Väčšina dokonca neverí ani v možnosť, že sa korupciu pri eurofondoch podarí znížiť.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

Rozšírenosť názoru, že v rozdeľovaní eurofondov na Slovensku korupcia a klientelizmus už nie sú výnimkou ale skôr pravidlom, potvrdil aj prieskum medzi podnikateľmi. Odpovede 213 respondentov na otázku, ako často podnikatelia potrebujú poskytovať neoficiálne platby, príp. iné výhody úradníkom a verejným činiteľom vo vybraných oblastiach, ukázali, že až 44 percent podnikateľov a manažérov sa prikláňa k názoru že vždy a ďalšia štvrtina že často. Iba 11 percent ľudí z biznisu si myslí, že so získaním zdrojov z eurofondov sa korupcia spája iba zriedka alebo vôbec (päťina si túto oblasť netrúfa hodnotiť).

Oblasti poskytovania neoficiálnych platieb, výhod

PRAMEN: Prieskum TREND Analyses, máj 2010

Pri osobných rozhovoroch na danú tému sa vyskytol tiež názor, že existencia firiem s nadštandardnými kontaktmi na schvaľovacie orgány sa dá považovať v istom zmysle aj za osožnú. Na strane žiadateľov z verejného sektora totiž nie je dostatok skúsených administratívnych kapacít, schopných úspešne zvládnuť všetky procesy spojené so žiadosťou o dotáciu a realizáciou projektu.

Podnikatelia aj ľudia zaoberajúci sa prípravou projektov na čerpanie eurofondov sa zhodujú aj v názore, že jednou z najväčších problémov systému sú **administratívne bariéry**. Procedúry pre prístup k eurofondom sa stali symbolom úradníckeho formalizmu a zbytočného papierovania. Dokázali dokonca predstihnúť tradičný symbol v tejto oblasti – stavebné konanie. Ukázal to už prieskum v roku 2006, aktuálne formalizmus spojený s eurofondmi vyčnieva nad inými oblasťami ešte výraznejšie.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

Pre firmy zaoberajúce sa prípravou projektov je prílišná byrokracia druhým najzávažnejším problémom systému žiadania a čerpania peňazí z fondov EÚ. Situáciu podľa týchto firiem komplikujú aj časté zmeny vo výzvach. Navyše riadiace orgány niekedy vyžadujú aj dokumenty, ktoré žiadatelia v čase podania projektu ešte nemusia reálne mať (napr. účtovnú uzávierku začiatkom februára).

Zvyšovanie administratívnej záťaže eurofondov je pritom v príkróm rozpore s cieľmi informatizácie spoločnosti, budovania znalostnej ekonomiky a zjednodušovania pravidiel a podmienok pre rozvoja podnikania či rozvoj regiónov. Celý systém preplácania nákladov by sa mal zjednodušiť na úroveň podobnú preplácaniu faktúr pri hypotekárnych úveroch bankami. Údaje, ktorými disponuje štát by sa nemali od žiadateľov o podporu projektov alebo od subjektov, ktoré už mali schválené projekty, ďalej vyžadovať. Neodôvodnené prestoje vo financovaní projektov zo strany štátu by sa mali rovnako penalizovať a zosobňovať v systéme riadenia, aby boli zamestnanci, platobné jednotky a riadiace orgány motivované vytvoriť čo najpružnejší a najrýchlejší model financovania a čerpania s minimalizáciou administratívnej záťaže.

No napríklad jeden z respondentov, ktorého firma vypracúva ročne približne 700 projektov, označil administratívnu náročnosť za minimálnu prekážku. „Je pochopiteľné, že ak chce niekto peniaze daňových poplatníkov do daru, tak papiere musia sedieť,“ tvrdí.

Tretí závažný problém v oblasti čerpania eurofondov sa týka komunikácie medzi žiadateľmi a schvaľovacími orgánmi. Žiadateľom chýba **spätná väzba** z hodnotenia ich projektu, ktorú by vedeli využiť pri písaní nových žiadostí. V prípade zamietavého stanoviska sa vo väčšine prípadov dozvedia len informáciu o počte bodov, ktoré získali. Ak chce firma, ktorá projekt pre žiadateľa pripravila, zistiť kde konkrétne projekt stratil body, firma ju musí za týmto účelom splnomocniť. Schvaľovateľ poskytuje dokumenty z hodnotenia len k nahliadnutiu.

Pri niektorých výzvach uspokojivú spätnú väzbu schvaľovací orgán ani nemôže poskytnúť, keďže hodnotiace kritériá sú koncipované príliš široko a za ziskom či stratou bodov je niekedy len subjektívne hodnotenie hodnotiteľa. Vyskytli sa aj prípady, keď jeden z hodnotiteľov projektu strhol body za nadhodnotenie rozpočtu, zatiaľ čo druhý hodnotiteľ toho istého projektu strhol body za prílišný rozpočet. Vysvetlením môže byť nízka odborná úroveň pracovníkov ministerských agentúr, ktoré v ostatných rokoch čelia pomerne vysokej fluktuácii zamestnancov. Druhá možnosť, ktorú potvrdzujú aj zdroje zvnútra niektorých ministerstiev, sú zoznamy vopred určených úspešných žiadostí. Podľa nich hodnotitelia už len priradujú body jednotlivým projektom, aby sa na prvých priečkach umiestnili žiadosti zo zoznamu. Takémuto konaniu prispieva aj netransparentný systém výberu hodnotiteľov.

Pri stanovení jednoznačných bodových a odborných kritérií a lepšom systémovom nastavení podmienok výzvy a pri zverejňovaní všetkých dokumentov o procese hodnotenia a posudzovania projektov na internete by sa minimalizoval subjektívny vplyv hodnotiteľov a politický vplyv strán riadiacich daný rezort, pod ktorý spadá riadiaci orgán. Klesli by aj finančné nároky na hodnotiteľov a proces hodnotenia žiadostí, pretože sa môže zautomatizovať a smerovať k poskytovaniu pomoci až do vyčerpania finančných limitov jednotlivých opatrení a výziev.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

Nastavenie výziev je veľmi dôležité pre zvýšenie kvality a komplexnosti predkladaných projektov, ako aj pre zníženie administratívnej zaťaženia tak žiadateľov o podporu projektov ako aj riadiacich a sprostredkovateľských orgánov. Výzvy a formy poskytovanej pomoci sú totiž nástrojmi na reguláciu množstva predkladaných žiadostí a projektov a zvyšovanie kvality. Hlavnými prvkami nastavenia výziev sú: nastavenie oprávnených položiek (oprávnené náklady); nastavenie minimálnej a maximálnej výšky poskytovanej pomoci z fondov EÚ; miera spolufinancovania projektu a nastavenie deliacich línií.

Problematické je aj samotné nastavenie deliacich línií medzi operačnými programami a jednotlivými opatreniami prostredníctvom zaradenia obcí medzi tzv. inovatívne a kohézne póly rastu (týka sa najmä ROP a Programu rozvoja vidieka), ktoré mechanicky diskvalifikuje z možnosti čerpať eurofondy viacero kategórií obcí (mimo tzv. pólov rastu, obce s menej ako dvetisíc obyvateľmi a pod.). Ako príklad uvedieme nasledovné modelové porovnanie. Jedno sídlo môže mať zvýhodnenie, nakoľko sa bude nachádzať v pásme nad 2000 obyvateľov v obci (napríklad 2200 obyvateľov) a druhé znevýhodnenie, nakoľko sa nachádza v pásme pod 2000 obyvateľov (napríklad 1800 obyvateľov). Z regionálnych a miestnych daností však môže vyplývať, že práve menšia z obcí môže byť niekedy perspektívnejšia z hľadiska presadenia určitého druhu výroby alebo rozvoja a tá väčšia naopak nie (napríklad z dôvodu znečistenia prostredia alebo zlej sociálnej štruktúry). Analýzou by bolo možné tiež zistiť, že kritérium počtu obyvateľov obce nie je najšťastnejšie, nakoľko menšia obec mohla byť v minulosti oveľa väčším sídlom (čo by mohlo byť zrejme z analýzy historických, kultúrnych a prírodných zdrojov územia a poznateľné už aj na prvý pohľad zo zachovaných historických štruktúr územia). Rovnako menšia obec môže mať k dispozícii aj viac prírodných zdrojov. Krajná situácia by nastala, ak by sa o podporu nemohla uchádzať obec, ktorá má napríklad o 15 alebo dvadsať obyvateľov menej ako je hranica 2000 obyvateľov, aj napriek tomu, že by dobre spĺňala predpoklady pre rozvoj medziobecnej spolupráce, prípadne by bola dobrou krížovatkou pre rozvoj určitých činností v území.

Ďalšie zistenia

TREND cez dotazníky a pri rozhovoroch so zástupcami projektových firiem tiež zisťoval, či súčasný stav je oproti minulému programovaciemu obdobiu posun vpred. Firmy pozitívne oceňujú možnosť vypracovania projektu v elektronickej forme priamo v systéme ITMS, vďaka čomu môžu okamžite nájsť a odstrániť formálne chyby žiadosti. Táto možnosť je však k dispozícii len od konca minulého roku a na druhej strane, žiadosť aj pri tomto spôsobe musí byť vytlačená a odovzdaná schvaľovateľovi v papierovej forme (poštou alebo osobne). Dôvodom sú prekážky vo využívaní elektronického podpisu.

Progres bol podľa niektorých firiem v prípade niektorých riadiacich orgánov zaznamenaný aj v hodnotení oprávnenosti výdavkov pri žiadostiach o konečnú platbu a kontrole projektu. Kým v minulom programovacom období prístupnosť posudzovania nadobúdala niekedy až absurdné rozmery (napríklad pri rekonštrukcii penziónu agentúra neuznala a nepreplatila nákup dverí, ktoré sa rozmerovo líšili od projektu, hoci na tom existoval objektívny dôvod), podľa podnikateľov sa situácia v ostatných troch rokoch mierne zlepšila.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

Vo všeobecnosti však firmy nezaznamenali, že by sa štát poučil z prvého programovacieho obdobia a nevidia žiaden zásadný pozitívny posun v systéme čerpania peňazí z fondov EÚ. Ak došlo k zlepšeniu, tak podľa nich na úrovni komunikácie a informovanosti pracovníkov agentúr. No aj tu sú rozdiely medzi jednotlivými operačnými programami.

V oblasti hodnotenia a výberu projektov ostala situácia takmer nezmenená, čo znamená, že systém je neprehľadný a podľa niektorých názorov i neférový. Z dôvodu minimálnej transparentnosti systému hodnotenia by niektoré firmy privítali pevné bodové hodnotenie za jednotlivé kritériá, čím by sa vylúčilo subjektívne posudzovanie hodnotiteľmi a výberovou komisiou. Jasný systém pevného bodového hodnotenia v minulosti zaviedlo Ministerstvo pôdohospodárstva, ktoré má na starosti Program rozvoja vidieka. V ostatných troch rokoch sa ťažisko pri bodovaní opäť presúvalo na výberovú komisiu, ktorá má v súčasnosti možnosť rozhodnúť až o 40 bodoch zo sto.

Ako neefektívny sa javí aj systém poskytovania informácií. Žiadatelia sa väčšinou obracajú priamo na ministerské agentúry pre štrukturálne fondy, resp. na spoločnosti, ktoré sa poradenstvu o eurofondoch venujú a potenciálny žiadateľ má na ne dobré referencie. Posledné v rade ostávajú regionálne agentúry, ktorých sieť je však nejednotná a účelnosť ich existencie otáznava. Ministerstvo výstavby napríklad využíva Regionálne rozvojové agentúry (RRA), do implementácie ROP sú zapojení pracovníci kancelárii samosprávnych krajov, OPIS-u sa venuje Úrad vlády a jeho vysunuté pracoviská. Zástupcovia súkromných firiem a ich klienti hovoria o prípadoch, keď si napr. RRA vypýtala od žiadateľa peniaze za informácie verejného charakteru alebo za neexistujúce úkony. Úlohy regionálnych rozvojových agentúr by mali byť širšie ako len sprostredkovanie informácií o možnostiach podpory projektov a poradenstvo pri príprave projektov.

RRA by mali v oveľa väčšej miere plniť úlohu katalyzátorov miestneho a regionálneho rozvoja než len zabezpečovať poradenstvo pri príprave projektov. RRA by mali byť v mnohých prípadoch priamo realizátorom širších prierezových rozvojových projektov, ktoré zvyčajne vyžadujú komplexnejší prístup za aktívnej účasti obcí, samosprávnych krajov, komunit obyvateľov a dôležitých sociálno-ekonomických partnerov. Ide o projekty typu regenerácia sídiel, revitalizácia hnedých parkov a významných pamiatkových objektov, projekty revitalizácie poškodenej krajiny štruktúry za účelom rozvoja miestneho a regionálneho trhu práce, rozvoja pracovných zručností a komunitných aktivít a pod.

Podľa viacerých oslovených spoločností je prekážkou efektívnemu čerpaniu peňazí z eurofondov aj množstvo firiem, ktoré ponúkajú klientom veľmi slabé služby za neprímerane vysokú cenu. Keďže v súčasnosti neexistuje žiadne obmedzenie pre tých, ktorí by chceli podnikat' v poradenstve o eurofondoch, objavili sa návrhy (len vo verbálnej forme) na vytvorenie profesijnej komory s nepovinným členstvom, či zoznamu certifikovaných poradcov, ktoré by aspoň v minimálnej miere garantovali úroveň poskytovaných služieb.

S činnosťou ministerských agentúr súvisí aj ďalší problém, na ktorý žiadatelia narážajú. Tým je rýchlosť, resp. pomalosť schvaľovania žiadostí. Jedna z oslovených spoločností registruje žiadosti, ktoré schvaľovací orgán neschválil ešte ani po dvoch rokoch. V podobných prípadoch je niekoľko povinných príloh priložených k žiadosti už neaktuálnych a pri opätovnej výzve

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

k predloženiu platných dokumentov tak firme vznikajú ďalšie náklady na administratívnu činnosť.

Všetky uvedené zistenia korešpondujú zo závermi kontroly NKÚ, ku ktorým úrad dospel na základe prieskumu vykonaného dotazníkovou formou a 47 kontrol uskutočnených v roku 2009. Tieto poukazujú aj na chyby žiadateľov, pričom v niektorých prípadoch sa nejednalo o chybu ale pokus o podvod. Neboli zaznamenané žiadne hmatateľné opatrenia v reakcii na správu NKÚ a aj z toho dôvodu uvádzame takmer všetky najdôležitejšie závery kontroly týkajúce sa programovacieho obdobia 2007-2013, ktorými sú:

- Nedostatočná komunikácia medzi jednotlivými orgánmi zapojenými do implementácie eurofondov
- Nedodržanie termínov a zdĺhavé spracovanie žiadostí
- Zložitá organizačná štruktúra implementujúcich orgánov, časté organizačné a personálne zmeny a presuny kompetencií v rámci zabezpečovania úloh pri implementácii
- Množstvo zložitých predpisov, ktorými sa upravuje implementácia
- Časté zmeny a aktualizácia vnútorných postupov, zaostávajúce oboznamovanie zamestnancov o vykonaných zmenách v postupoch a interných nariadeniach
- Nedostatočné systémy hodnotenia, výberu a schvaľovania žiadostí o nenávratný finančný príspevok
- Rozpor uzavretej zmluvy so súťažnými podkladmi a s výzvou na predkladanie ponúk v časti, v ktorej boli uvedené podmienky na trvanie zmluvy alebo lehoty na skončenie dodávky
- Nedostatočná pripravenosť Informačného monitorovacieho systému (ITMS), porušenie interného manuálu procedúr (nedodržanie termínu predloženia výzvy na riadiaci orgán, neuvedenie žiadnych položiek v tabuľke hodnotiaceho hárku, o ktoré hodnotiteľ krátil celkové výdavky projektu, schválenie projektu a zaradenie do zásobníka projektov aj napriek záveru hodnotiteľov, že žiadosť o NFP nevyhovela kritériám odborného hodnotenia žiadostí o NFP a projekt neodporučili výberovej komisii schváliť)
- Nedodržanie časového harmonogramu vyhlasovania výziev
- Nevytvorenie zásobníka projektov pri vyhodnocovaní výzvy
- Častá zmena manuálov (napr. zmena v predkladaní čestných vyhlásení a ich nahradenie originálmi dokladov vo fáze predkladania projektov)
- Neuvedenie zdôvodnenia významných rozdielov v hodnotení hodnotiteľov týkajúcich sa tej istej časti žiadosti o nenávratný finančný príspevok (NFP) a tým porušenie Systému riadenia ŠF a KF a nesúlad s Metodickým usmernením pre hodnotiteľov

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

- Porušenie zákona o účtovníctve - faktúry neboli doložené preukázateľnými dokladmi alebo na faktúrach chýbalo popri vecnom overovaní kódové označenie podľa príslušných projektov
- Porušenie zákona o rozpočtových pravidlách bolo zistené v prípadoch, keď kontrolovaný subjekt nepreukázal zabezpečenie hospodárneho použitia finančných prostriedkov
- Porušenie ustanovení Občianskeho zákonníka bolo zistené najmä v tom, že zmluvy boli v určitých ustanoveniach nezrozumiteľné, nejednoznačné, nevymedzovali presný rozsah delegovaných činností, obsahovali nesúlad medzi údajmi v zmluvách a údajmi v prílohách k týmto zmluvám alebo uvádzali nesprávne vzájomné finančné plnenie
- Nerovnaký prístup pri doplňovaní chýbajúcich dokladov k žiadosti o NFP – jednému žiadateľovi bolo umožnené na základe jeho písomného zdôvodnenia doplniť chýbajúce doklady k žiadosti až deväť dní po stanovenej lehote; rovnaká možnosť doplnenia dokladov v prípade ich neúplnosti nebola umožnená žiadnemu ďalšiemu žiadateľovi.

Ďalším problémom sú priority druhého programovacieho obdobia a ich napĺňanie cez vyhlasované výzvy. Vláda Roberta Fica v NSRR stanovila tri základné priority – infraštruktúra a regionálna dostupnosť, vedomostná ekonomika, ľudské zdroje.

Cieľom prvej priority má byť zvýšenie hustoty vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb. Cieľom druhej rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb. Cieľom poslednej priority by malo byť zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín.

Samotné OP však majú vlastné priority, ktoré nie vždy a striktné sledujú ciele troch základných priorít (okrem nich sú v NSRR zadané aj štyri horizontálne priority). Podľa informácií zvnútra ministerstiev sa jednotlivé výzvy tvoria nekonceptne často s jediným cieľom – vyčerpať stanovenú alokáciu. Efekt na sociálno-ekonomický rozvoj krajiny sa často vôbec nesleduje ani nemeria.

Z uvedeného dôvodu by bolo najjednoduchším spôsobom monitoringu účinnosti poskytovanej podpory poskytnutie ucelenej informácie o všetkých podporených projektoch v rámci operačných programov ako aj rezortných podporných nástrojov – na internete, v rámci jednoduchého geografického informačného systému, s možnosťou členenia a selekcie podľa výšky finančnej podpory, sídla a regiónu, obsahového zamerania projektov, prijímateľov alebo cieľových skupín. Takýto systém ukáže nielen to, ktoré komunity a regióny sú pri získavaní eurofondov úspešné, ale poukáže aj na biele miesta a aktivity, ktorých podpora je sporná alebo nevedla k želaným výsledkom. Napriek tomu, že takáto možnosť zobrazovania doteraz poskytnutej pomoci je finančne zanedbateľná záležitosť, žiadna vláda túto možnosť zatiaľ nevyužila. V rámci štátnej správy neexistuje útvar, ktorý by informácie sústredil a zverejňoval systematicky a tým zabezpečoval takúto účinnú formu hodnotenia poskytovanej podpory.

Negatívnym príkladom môžu byť výzvy OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast zamerané na investíciu ubytovacích zariadení. Na jednej strane peniaze investované do výstavby či rekonštrukcie penziónu môžu zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb. Na druhej

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

strane OP vytvára disproporcie v konkurenčnom prostredí, keďže zo stanovenej alokácie nie je možné podporiť všetky ubytovacie zariadenia. Nehovoriac o tom, že v niektorých prípadoch boli podporené projekty umiestené v oblastiach s veľmi nízkym potenciálom pre turistický ruch. Z ekonomického hľadiska by bolo efektívnejšie investovať peniaze napríklad do skvalitnenia dopravnej infraštruktúry v regiónoch s potenciálom cestovného ruchu, najmä ak je v horských oblastiach stále na nevyhovujúcej úrovni.

„Mrzí ma, že sme si zobrali príklad z Česka a sektorálne programy sme robili rezortistickým spôsobom. Každé ministerstvo chcelo nejaký program namiesto toho, aby sa urobili tematické priority. Je to rozhádzané a komplikuje to koordináciu.“

Katarína Mathernová, zástupkyňa generálneho riaditeľa direktoriátu Regio pri Európskej komisii v rozhovore pre denník SME

Výraznejšiu zmenu v zostávajúcom období znemožňuje skutočnosť, že ku koncu júna 2010 bolo zazmluvnených už 40 percent peňazí z celkovej alokácie a schválených viac ako 55,5 percenta. Inak povedané, v niektorých OP už nie je čo rozdeľovať (v Regionálnom operačnom programe zostáva k dispozícii 23 percent z alokácie, v OP Technická pomoc 17 percent, v OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast bola schválená už celá 772-miliónová alokácia). Navyše, Európska komisia nie je naklonená zmenám v schválenom rámci čerpania ešte pred „midterm“ hodnotením, ktoré v slovenskom prípade, ešte nebolo realizované.

Z uvedených dôvodov by malo byť úlohou novej vlády urýchlene vyhodnotiť realnosť a pravdivosť údajov o počte schválených žiadostí a celkovej výške zazmluvnenia finančných prostriedkov. Nie bez významu je konštatovanie, že eurofondy naopak brzdia v niektorých oblastiach sociálno-ekonomický rozvoj a z hľadiska porovnania celkových prínosov a zaťažnosti je niekedy výhodnejšie ísť cestou transparentného bankového úveru a nežiť v strese preplatených a nepreplatených faktúr. Stáva sa, že komunity, firmy a obce sú sebestačnejšie práve kvôli tomu, že nešli cestou využívania eurofondov vôbec alebo s vylúčením niektorých oblastí čerpania podpory z eurofondov.

Príklady zo zahraničia: Estónsko a Írsko

Príkladom krajín, ktorými by sa Slovensko mohlo inšpirovať v zostávajúcich rokoch druhého programovacieho obdobia, sú Estónsko a Írsko.

Úlohu najvyššieho riadiaceho, certifikačného aj monitorovacieho orgánu v Estónsku plní ministerstvo financií. Balík peňazí z eurofondov vo výške 4,2 miliardy eur (26 percent ročného HDP – bezmála 4 % ročne) je rozdelených len do troch OP – Rozvoj ľudských zdrojov, Rozvoj životného prostredia a Rozvoj ekonomického prostredia.

Pri príprave projektov môžu firmy, samosprávne a neziskové organizácie využiť bezplatnú službu lokálnych rozvojových centier a vládnej organizácie Enterprise Estonia. Tá je jednou z implementačných agentúr pri čerpaní eurofondov a rozhoduje o štvrtine eurofondového

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

rozpočtu. Zastúpenie v kontrolných a riadiacich orgánoch Enterprise Estonia má tak ministerstvo financií, ako aj predstavitelia jednotlivých politických strán, univerzít, neziskových organizácií a významných estónskych firiem. Možnosť, že prostriedky z fondov EÚ sa využívajú neúčelne v prospech niektorej z vládnych strán je tým značne umenšená.

Táto organizácia, ktorá je zameraná na podporu estónskej ekonomiky a firiem a má zastúpenie v desiatich krajinách sveta, rozhoduje o štvrtine eurofondového rozpočtu.

Írsko je zase ukázkou snahy o účelné využívanie štrukturálnych fondov, ktoré výrazne prispeli k ekonomickému rozvoju krajiny v 90-tych rokoch minulého storočia¹. Krajina doposiaľ čerpala peniaze v štyroch programovacích obdobiach (1989 – 1993, 1994 – 1999, 2000 – 2006, 2007–2013). V prvých dvoch periódach smerovala väčšina peňazí do budovania dopravnej infraštruktúry s cieľom znížiť náklady investorov na transport a zvýšiť tým konkurencieschopnosť krajiny v očiach zahraničných investorov. Výsledkom bol v roku 2000 takmer pätnásťnásobne vyšší prílev priamych zahraničných investícií v porovnaní s rokom 1980, na čom malo samozrejme zásluhu aj zníženie daňového zaťaženia právnických osôb.

Druhý veľký balík eurofondov bol určený na zvyšovanie produktivity práce, čo v Írskom prípade znamenalo zvyšovanie vzdelanostnej úrovne Írov. Až dve tretiny obyvateľov krajiny narodených v 40. rokoch minulého storočia mali len základné vzdelanie. Primárnym cieľom v prvých programovacích obdobiach preto bolo zvýšiť účasť Írov na sekundárnom a terciárnom vzdelávaní, čo sa aj podarilo. V polovici 90. rokov minulého storočia úspešne absolvovali strednú školu približne štyri pätiny školopovinných Írov, pričom polovica z nich pokračovala v štúdiu na vysokej škole. Aj vďaka tomu sa írsky zamestnanosť v rokoch 1990 – 2000 zvýšila o 6,5 percentného bodu a podiel nezamestnaných Írov klesol z 15,6 percenta (1993) na 4,5 percenta v roku 2004.

Dôležitým momentom pri čerpaní eurofondov bolo sledovanie ich vplyvu na ekonomický rast krajiny, ktorému sa írsky vlády venovali už od prvého programovacieho obdobia. Analýza efektívnosti čerpania peňazí zo štrukturálnych fondov predchádzala aj v Estónsku zostavovaniu nového rámca pre druhé programovacie obdobie.

Súhrn strategických a procesných odporúčaní krajín EÚ6 pre nové členské krajiny na roky 2007 – 2013 k štrukturálnym fondom EÚ je nasledovný.

Strategické odporúčania EÚ6 sú:

1. Nastaviť systém podpory tak, aby dokázal efektívnejšie zacieliť na špecifická jednotlivých regiónov.
2. Zabezpečiť primeranosť výšky spolufinancovania tak, aby nespôsobovala vytlačacie efekty, nestimulovala len hľadačov renty a nespôsobovala znižovanie tlaku na vnútornú efektívnosť prijímateľov pomoci.

¹ Priemerný rast HDP Írska v rokoch 1980-1990 sa pohyboval na úrovni 3,2 percenta, v 90-tych rokoch dosiahol 9,9 percenta.

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

3. Nastaviť systém efektívne zameraný na zdroje konkurencieschopnosti.
4. Zabezpečiť nízku nákladovosť manažmentu systému eurofondov.
5. Zabezpečiť maximálnu angažovanosť miestnych individualít a podnikov pri tvorbe priorit a počas fázy čerpania.

Procesné odporúčania EÚ6 sú:

1. Zabezpečiť hladký priebeh fázy implementácie, ktorá – ak je zle riadená – môže výrazne negatívne ovplyvniť konečnú výšku čerpania.
2. Ak to bude právny rámec fungovania eurofondov naďalej umožňovať, zabezpečiť predfinancovanie projektov z verejných zdrojov.
3. Prevádzkovať banku projektov zastupujúcich v čerpaní meškajúci projekt.
4. Vytvoriť dobre fungujúci systém monitoringu postupu projektov, analýzy citlivosti, odhadu rizika a kontroly nákladov.

Odporúčania:

TRANSPARENTNÝ SYSTÉM

- o Bezplatne sprístupniť na internete všetky informácie o projektoch predložených v rámci jednotlivých výziev a OP, o priebehu ich hodnotenia a schvaľovania
- o Bezplatne sprístupniť na internete informáciu o všetkých doteraz podporených projektoch z fondov EÚ a rezortných finančných nástrojov v geografickom informačnom systéme s vecným, finančným a územným členením
- o Bezplatne sprístupniť prostredníctvom internetu územnej samospráve, podnikateľom a verejnosti všetky disponibilné výstupy a údaje informačných systémov verejnej správy
- o Každému žiadateľovi o podporu garantovať rovnaký čas na doplnenie a spresnenie chýbajúcich podkladov
- o Zaviesť povinnosť informovať o konkrétnych dôvodoch neschválenia projektu žiadateľa
- o Stanoviť jednoznačné a adresné kritériá pre všetky vyhlasované výzvy s minimalizáciou subjektívneho hodnotenia hodnotiteľmi, zverejniť ich vždy pred vyhlásením výziev a nemeniť ich následne
- o Pred zverejnením výziev realizovať „ex ante“ hodnotenie ich zrozumiteľnosti a jednoznačného nastavenia
- o Verejné obstarávania realizované v súvislosti s fondmi EÚ realizovať elektronicky

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

REDUKCIA ADMINISTRATÍVNEJ A FINANČNEJ ZÁŤAŽE

- Zvýšiť dôraz na adresnosť pri koncipovaní výziev (možnosť odsledovať reálny dopad na sociálno-ekonomický rozvoj), v odôvodnených prípadoch primerane zvýšiť spolufinancovanie projektov, čím sa zabezpečí zdravá regulácia počtu žiadostí a dá vyšší dôraz na kvalitu projektov a ich územnú potrebnosť
- Redukovať objem vyžadovaných príloh a potvrdení, elektronizovať a zautomatizovať celý proces
- Zabezpečiť predfinancovanie projektov a priebežné preplácanie faktúr súvisiacich s realizáciou projektov
- Zaviesť dvojkolové predkladanie v prípade investičných projektov (podrobnú projektovú dokumentáciu a stavebné povolenie vyžadovať až v druhom kole od užšieho počtu žiadateľov, ktorí prejdú základným sitom výberu – v ňom by sa hodnotil prínos zámeru)
- Zaviesť paušálnu podporu projektov podobného charakteru (napríklad na m² zatepleného obvodového plášťa budovy školy)
- Využiť širšiu škálu foriem poskytovania pomoci: poskytnúť mikrogranty zjednodušeným spôsobom (cca 3 % alokácie opatrenia); realizácia národných projektov, ktoré umožnia plošnú realizáciu vybraných systémových opatrení a aktivít; využitie inovatívnych finančných nástrojov (nefinančná podpora projektov a rozvojových zámerov); predkladanie združených projektov viacerých menších obcí; zadefinovať paušálne percento nákladov projektov, ktoré môže slúžiť na zabezpečenie vnútorného vybavenia budov (pri investičných projektoch) alebo na kapitálové výdavky pri projektoch v oblasti rozvoja ľudských zdrojov
- Zvyšné disponibilné peniaze smerovať do oblastí s potenciálom ekonomického rastu a vyššej produktivity (dopravná infraštruktúra, veda a vývoj, vzdelávanie)
- Otvoriť zdieľanie výhod z realizácie projektov rôznych OP a Programu rozvoja vidieka v rámci susediacich, združených alebo spolupracujúcich obcí a eliminovať ostré deliace línie obcí v kohéznych a inovatívnych póloch rastu s ostatnými obcami, ktoré vedú k nelogickým obmedzeniam prirodzených územných vzťahov obcí
- Prehodnotiť nastavenie monitorovacích kritérií (kritériom by nemal byť napr. počet vybudovaných kilometrov verejnej kanalizácie ale skôr počet napojených obyvateľov na verejnú kanalizáciu, investičné a prevádzkové náklady na vybudovanie kanalizácie a zabezpečenie čistenia komunálnych odpadových vôd na jedného obyvateľa)
- Poskytnúť obciam, ktoré realizujú projekty v rámci Programu rozvoja vidieka preplatenie časti nákladov na DPH, aby ich finančná záťaž nebola vyššia ako obcí a miest financovaných z iných operačných programov

Správa o stave podnikateľského prostredia v SR, 2010

KONCEPČNÉ OPATRENIA A PROGRAMOVANIE

- Stabilizovať a sfunkčniť čo najskôr činnosti a štruktúry centrálného koordinačného orgánu pre riadenie štrukturálnych fondov a riadiacich orgánov po zmenách v usporiadaní a kompetenciách rezortov; prijať opatrenia krízového riadenia, aby sa eliminovali straty finančných prostriedkov Slovenska z dôvodu nedočerpania fondov pri dodržiavaní pravidiel n+3 (alokácie roku 2007 a pod.)
- Vykonať audit systémových nedostatkov riadenia, inštitucionálneho a personálneho zabezpečenia distribúcie fondov EÚ na Slovensku
- Vytvoriť prehľad finančných a podporných nástrojov poskytovaných na Slovensku z fondov EÚ i z domácich zdrojov rezortov a navrhnúť opatrenia na harmonizovanie týchto podporných nástrojov (zvýšenie komplementarity, odstránenie duplicit financovania, zameranie na riešenie systémových potrieb) pre celkový územný a sociálno-ekonomický rozvoj Slovenska a jeho regiónov
- Vykonať strednodobé hodnotenie stavu a využívania a implementácie fondov EÚ na Slovensku a navrhnúť finančné realokácie v rámci NSRR 2007 – 2013 a vnútri jednotlivých operačných programov, vrátane Programu rozvoja vidieka
- Následne aktualizovať Národnú stratégiu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktorú v máji 2010 schválila vláda SR
- Zásadne lepšie a adresnejšie nastaviť podporné a motivačné nástroje, oblasti podpory a priority v novom programovacom období 2014 a 2020. Zvážiť decentralizovanejší systém administrácie eurofondov s väčším priamym zaangažovaním samosprávnych krajov a dlhodobo etablovaných grantových agentúr a nadácií
- Prehodnotiť strategické zameranie siete a činnosti regionálnych rozvojových agentúr s dôrazom na ich vyššiu angažovanosť pri príprave a realizácii komplexnejších rozvojových projektov a zámerov v území, ktoré presahujú hranice obce alebo majú medzisektorový a viacodborový charakter

Zdroj: http://www.alianciapas.sk/menu_projekty_sspp_2010_08_eurofondy.pdf